

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก ก

การจำแนกข้อมูลกิจกรรมสปา

การรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมของสปา ทั้งทางด้าน เอกสาร บทความ งานวิจัยต่างๆ มีการสรุปจำแนกประเภท หรือกิจกรรมการให้บริการสปา มีความแตกต่างกันอย่างมาก จึงรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของสปาทั้งหมด นำมาทำการจัดกลุ่ม-จำแนกประเภท และวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ ความเหมือน และความแตกต่าง ของรูปแบบการให้บริการสปาแบบต่างๆ

- 1) การจำแนกประเภท การให้บริการสปา ในประเทศไทย จากข้อมูลภาคเอกสาร ตารางที่ 5.1 การจำแนกประเภท การให้บริการของอ่าไฟ ซีแฮน

การแบ่งกลุ่ม Spa Treatments เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ	การแบ่งกลุ่ม Spa Treatments เป็นกลุ่มย่อยๆ
Exfoliationทำให้ผิวสะอาดและเกลี้ยงเกลา โดยการขัดถู อาจใช้เพียงอุปกรณ์ หรือผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยให้เซลล์ผิวที่ตายแล้วหลุดออกไป	Water and Water Therapy การบำบัดด้วยน้ำเกลือ (Salt – water treatment) การบำบัดด้วยน้ำทะเล (Thalassotherapy) การเติมสาหร่ายทะเล (Seaweed)
Full-Body Treatment ทริทเมนต์ที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อการดูร่างกายให้ดีขึ้น เสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรงด้วยผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้ เช่น การพอกตัวหรือการพันตัว เพื่อให้ขนาดของรูปร่างลดลง ยังให้ผลทางอ้อมในด้านความงามอีกด้วย	โคลน น้ำมันหอมระเหย (Essential Oil)
Spot Treatment การทำงานเฉพาะส่วนของร่างกาย เช่น บริเวณใบหน้า บริเวณหลัง หน้อก มือ และแขน เท้าและน่อง รวมทั้งทริทเมนต์เฉพาะบางปัญหา เช่น เซลล์ลูไลท์ เป็นต้น	Baths and Bathing Hydrotherapy Hydrotherapy Baths Underwater Massage Whirlpool Hydro-oxygen Baths Thalassotherapy Floatation Therapy -Wet Floatation Tank - Dry Floatation Tank

	Heat Treatment ซาวน่า (Sauna) Vibratory Sauna Steam Treatments -แบบตู้อบไอน้ำ (Steam Cabinets) -แบบห้องอบไอน้ำ (Steam Rooms)
--	---

ตารางที่ 5.2 การจำแนกประเภท การให้บริการสปา ของนภลัย อารีศรี

การแบ่งกลุ่ม Spa Treatments เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ	การแบ่งกลุ่ม Spa Treatments เป็นกลุ่มย่อยๆ
Aqua Culture	Thai Water Therapies Showers and Baths Body Wraps Body Scrubs Underwater Massage Watsu
Thai Fair for Spa Fare	-
The Healing Touch	Thai Massage Shiatsu Swedish Massage Tui Na Aromatherapy Ayurvedic Massage Indian Head Massage Sports Massage

ตารางที่ 5.3 การจำแนกประเภท การให้บริการสปา แบบการดูแลสุขภาพ หรือการแพทย์แบบองค์รวมของกระทรวงสาธารณสุข

การดูแลสุขภาพ หรือการแพทย์แบบองค์รวม ได้นำศาสตร์และวิธีการบำบัดรักษาหลายอย่างเข้ามาใช้ในการส่งเสริม ฟื้นฟู สุขภาพ ทั้งด้าน โภชนา การใช้สมุนไพรรักษา การออกกำลังกาย การใช้พลังการรักษา การนวด	อาหาร (โภชนาการ) nutrition	สุขอนามัยธรรมชาติ (Natural hygiene) การอดอาหาร (Fasting) อาหารครบสูตร (Whole Food Diet)
	การออกกำลังกาย	จี้กง (Qi Gong) โยคะ (Yoga)

บำบัด รวมทั้งการขัดสารพิษใน รูปแบบต่างๆ	ยา(Herbal Medical)	โฮมิโอพาธี(Homeopathy) ยารักษาใจจากดอกไม้ในสูตรของ ของบาด(Bach Flower Remedies)
	การบำบัดด้วยน้ำหอม (Aromatherapy)	
	วาริบำบัด(Hydrotherapy)	
	พลัง	เรกิ(Reiki) ชีอิตสุ(Shiatsu) คริสตัลบำบัด(Crystal Therapy) สร้างสมดุลย์ให้แก่จักระ(Chakra Balancing) รงคบำบัด(Color Therapy) การรักษาโรคด้วยรัศมีกาย(Aura Therapy)
	การฝึกความคิด(Health&Mind Thinking)	การทำสมาธิ(Meditation) การสะกดจิต(Hypnotherapy)
	การนวดบำบัด	การระบายน้ำเหลืองด้วยการนวด (Manual Lymphatic Drainage) การนวดแบบสวีดิช(Swedish Massage) การนวดไทย(Thai Massage) การนวดฝ่าเท้า(Reflexology)
	การขัดพิษ(Detoxification)	การสวนล้างลำไส้ใหญ่(Colon Therapy)

ตารางที่ 5.4 การจำแนกประเภท การให้บริการสปา แบบประเภทบริการหลักของกระทรวง
สาธารณสุข

ประเภทบริการหลัก	การนวด การนวดแบบตะวันตก การนวดแบบตะวันออก Hydrotherapy Body Treatment Facial Treatment
------------------	---

ตารางที่ 5.5 การจำแนกประเภท การให้บริการสปา ของบุษบง จำริญดารารัศมี

<p>การนวด (Massage)</p> <p>การนวดหน้า (Facial Massage)</p> <p>การกดจุด (Acupressure)</p> <p>การขัดผิวกาย (Body Scrub)</p> <p>การพอกกาย (Body Wrap, Body Masque)</p> <p>วารีบำบัด (Hydrotherapy)</p> <p>ทำเล็บมือ เท้า (Pedicure-Manicure)</p> <p>บริการพิเศษ</p>
--

ตารางที่ 5.6 การจำแนกประเภท การให้บริการสปา ของทวิช ชุนหษา

<p>The Six Sense Treatment</p> <p>Massage</p> <p>Facial</p> <p>Scrub</p> <p>Wrap</p> <p>Bath</p> <p>Diet Menu</p>

ตารางที่ 5.7 การจำแนกประเภทการให้บริการสปา จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง

Phuket as Health Tourism Destination of Asia

การแบ่งกลุ่ม Spa Treatments เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ	การแบ่งกลุ่ม Spa Treatments เป็นกลุ่มย่อยๆ
Water and Water Therapy	<p>การบำบัดด้วยน้ำเกลือ (Salt – water treatment)</p> <p>การบำบัดด้วยน้ำทะเล (Thalassotherapy)</p> <p>การเติมสาหร่ายทะเล (Seaweed)</p> <p>โคลน</p> <p>น้ำมันหอมระเหย (Essential Oil)</p>
Hydrotherapy	<p>Hydrotherapy Baths</p> <p>Underwater Massage</p> <p>Whirlpool</p> <p>Hydro-oxygen Baths</p> <p>Thalassotherapy</p> <p>Floatation Therapy</p> <p>-Wet Floatation Tank</p> <p>- Dry Floatation Tank</p>

Heat Treatment	ซาวน่า (Sauna) Vibratory Sauna Steam Treatments -แบบตู้อบไอน้ำ (Steam Cabinets) -แบบห้องอบไอน้ำ (Steam Rooms)
----------------	---

ตารางที่ 5.8 การจำแนกประเภทการให้บริการสปา ตามวัตถุประสงค์ของผู้รับบริการ หรือตามคุณประโยชน์หลักที่ผู้รับบริการต้องการ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง Phuket as Health Tourism Destination of Asia

	การแบ่งกลุ่ม Spa Treatments เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ	การแบ่งกลุ่ม Spa Treatments เป็น กลุ่มย่อยๆ
ตามวัตถุประสงค์ของผู้รับบริการ หรือตามคุณประโยชน์หลักที่ผู้รับบริการต้องการ	ผ่อนคลายความเครียด (Relax Oriented Service)	1. นวดบำบัด (Massage Therapy) 2. วารีบำบัด (Hydrotherapy) 3. สุนทรบำบัด (Aromatherapy) 4. การบำบัดด้วยเสียง (Music Therapy)
	บำรุงรักษาสุขภาพ (Wellness Oriented Service)	1. การตรวจสุขภาพ (Medical Checkup & Supervision) 2. การนวดบำบัด (Massage Therapy) 3. วารีบำบัด (Hydor Therapy) 4. สุนทรบำบัด (Aromatherapy) 5. การบำบัดด้วยอาหาร (Food Therapy) 6. การบำบัดด้วยเสียง (Music Therapy) 7. การบำบัดทางจิตใจ (Mind or Soul Therapy) 8. การบำบัดทางการแพทย์อื่น (Other Medical Treatment)
	เสริมความงาม (Beauty Oriented Service)	1. การดูแลรักษาหน้า (Facial Treatment) 2. การบำบัดร่างกาย (Body Treatment) 3. การเสริมสวย (Beauty Treatments)

ตารางที่ 5.9 การจำแนกประเภทการให้บริการสปา ตามรักษาสุขภาพ หรือการปรุงแต่ง ความงาม และความนิยมของกลุ่ม จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง Phuket as Health Tourism

Destination of Asia

รูปแบบบริการสปาให้บริการสปายุคใหม่ฟื้นฟูสภาวะร่างกายรักษาสุขภาพ หรือการปรุงแต่งความงาม	รูปแบบบริการสปาลำดับความนิยมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการสปาต่อประเภทบริการ
การนวดแบบจีนโบราณ (Acupressure) การฝังเข็มบำบัด (Acupuncture) แอโรบิค (Aerobics) การออกกำลังกายในสระน้ำ หรือระบำได้ (Aqua Stretching) การบำบัดด้วยการสะกดจิต (Autogenic Training) อายูรเวท (Ayurveda) บอดี คอนดิชันนิง (Body Conditioning) การขัดผิว (Brush and Tone) วิธีการทอน้ำสูดระเข้มขันเข้าไปชำระล้างลำไส้ใหญ่ (Colonic) อิเล็กโทรเทอราพี (Electrotherapy) ฟิตเนส โพรไฟล์ (Fitness Profile) ไฮโดรเทอราพี (Hydrotherapy) เพาเวอร์โยคะ (Power Yoga) สวีดิช มัสซาจ (Swedish Massage) เวท เทรนนิ่ง (Weight Training)	การนวดด้วยน้ำมันหอมระเหยการนวดไทย การนวดเท้า การนวดหลังไหล่และศีรษะ การขัดผิวด้วยสมุนไพร การทำทรีทเมนต์หน้า การนวดประคบสมุนไพร การนวดแบบสวีดิช การทำเล็บมือเล็บเท้า การบำบัดด้วยน้ำและความร้อน การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ อาหารและเครื่องดื่มสุขภาพ การฝึกสมาธิ

2) สรุปการจำแนกประเภทการให้บริการสปา ผู้วิจัยได้สรุปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่บริการหลัก, บริการเสริม, แพทย์ทางเลือกโดยใช้เกณฑ์ ความหมายและลักษณะของกิจกรรมสปาเพื่อสุขภาพ ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.10 สรุปการจำแนกประเภทการให้บริการสปา ได้แก่บริการหลัก, บริการเสริม, แพทย์ทางเลือก

บริการหลัก	บริการเสริม	แพทย์ทางเลือก
ผ่อนคลายความเครียด (Relax Oriented Service) <ul style="list-style-type: none"> การนวดด้วยน้ำมัน 	บำรุงรักษาสุขภาพ (Wellness Oriented Service) <ul style="list-style-type: none"> การออกกำลังกายเพื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> การนวดแบบจีนโบราณ (Acupressure) การฝังเข็มบำบัด (Acupuncture)

<p>หอมระเหย, สுகนธบำบัด (Aromatherapy)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การนวดไทย (Thai Massage) ● การนวดเท้า (Reflexology) ● การนวดหลังไหล่และศีรษะ (Body Treatment) ● การขัดผิวด้วยสมุนไพร, การขัดผิว (Brush and Tone) ● การทำทรีทเมนต์หน้า (Facial Treatment) ● การนวดประคบสมุนไพร (Massage Therapy) ● การนวดแบบสวีดิช (Swedish Massage) ● การบำบัดด้วยน้ำ, ไฮโดรเทอร์ราฟี (Hydrotherapy) ● การบำบัดด้วยความร้อน (Heat Treatment) ● อาหารและเครื่องสำอาง (Natural hygiene) 	<p>สุขภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● แอโรบิก (Aerobics) ● การออกกำลังกายในสระน้ำหรือระบำใต้ (Aqua Stretching) ● ฟิตเนส โพรไฟล์ (Fitness Profile) ● เวท เทรนนิ่ง (Weight Training) ● การฝึกสมาธิ ● ฯลฯ <p>เสริมความงาม (Beauty Oriented Service)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● บอดี้ คอนดิชันนิง (Body Conditioning) ● อิเล็กโตรเทอร์ราฟี (Electrotherapy) ● การทำเล็บมือเล็บเท้า (Pedicure-Manicure) ● ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ● อายูรเวท (Ayurveda) ● การบำบัดด้วยการสะกดจิต (Autogenic Training) ● วิธีการท่อน้ำสูตรเข้มข้นเข้าไปชำระล้างลำไส้ใหญ่ (Colonic) ● เพาเวอร์โยคะ (Power Yoga) ● ฯลฯ
---	---	---

ภาคผนวก ข

การรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมของการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา ทั้งทางด้าน เอกสาร บทความ งานวิจัยต่างๆ มีการสรุปจำแนกประเภท หรือกิจกรรมของการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา มีความแตกต่างกันอย่างมาก จึงรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของสปาทั้งหมด นำมาทำการจัดกลุ่ม-จำแนกประเภท และวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ ความเหมือนและความแตกต่าง ของรูปแบบกิจกรรมของการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนาแบบต่างๆ

ตารางที่ 5.11 การจำแนกประเภท รูปแบบการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์พื้นบ้านล้านนา	การจำแนกการบำบัดสุขภาพแบบล้านนา			
เรียนรู้ และ เข้าใจ หมอพื้นบ้าน (กลุ่มงานการแพทย์พื้นบ้านไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข, 2548)	หมอพิธีกรรม	หมอนวดพื้นบ้าน	หมอกระดูก-หมอน้ำมันพื้นบ้าน	หมอสมนไพร
การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของระบบการแพทย์ในภาคเหนือ(มาลี สิทธิเกรียงไกร, 2543)	การสู่วัชย สะเดาะเคราะห์ การดูแลสุขภาพ, คู่มือ	การย่ำขา การเช็ดแกก การตอกเส้น	การต่อกระดูก, ขวากชุย	การใช้สมุนไพรรอบสมุนไพรร
ตำราการแพทย์พื้นบ้านล้านนา(ยิ่งยง เทาประเสริฐ, 2547)	กลุ่มที่ 1). การป้องกันดูแลรักษาสุขภาพด้วย	กลุ่มที่ 2). การป้องกันดูแลรักษาสุขภาพด้วยวิธีกายบำบัด ได้แก่ 1).บีบเส้น, ตอกเส้น, บีบเอ็น, เอาเอ็น, ตัดคิง 2).เข้า เผือก	กลุ่มที่ 3). การป้องกันดูแลรักษาสุขภาพด้วย	

พิธีกรรม หรือ พิธีกรรมบำบัด ได้แก่ กลุ่มคู่มือ และทำนวยุทธ ยาม กลุ่มขจัดปีศาจ เป่า กลุ่มสร้างขวัญ กำลังใจ กลุ่มเจริญ สติและทำใจ กลุ่ม สร้างความร่มเย็น และเป็นสิริมงคล	3). ขวากซุย 4).เซ็ด 5).แหก 6).ย่ำขาง 7).ตี ด้วยค้อน/นมไม้ 8).จอบพิช 9).เหน่น 10). ลั่นม่าน/บิบบ่าน 11).ฝังดิน 12). แชน้ำ ร้อน-น้ำเย็น 13). ลาบสาร 14).สับสาร 15).เป่าห้า 16).เซ็ดไข่ 17).แทงมือ 18). บังกัน,เก้ายุ่ม 19).ขูด 20).ปีด 21).เผา เทียน 22).สมไฟ,สมควัน 23).พินด้วยดาบ	สมุนไพร หรือ สมุนไพรบำบัด กลุ่มที่ 4). การ ป้องกันดูแลรักษา สุขภาพด้วยอาหาร การกิน หรืออาหาร บำบัด
---	---	--

การจำแนกประเภท รูปแบบการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา ผู้วิจัยได้สรุปแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มได้แก่ 1. การใช้สมุนไพร 2. การอบสมุนไพร 3. การนวดทั่วไป 4. การนวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ 5. การตอกเส้น 6. การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่ำขาง) โดยใช้เกณฑ์ จากกลุ่มงานการแพทย์พื้นบ้านไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดไว้ การจำแนกรูปแบบ การดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา ได้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.12 สรุปการจำแนกประเภท รูปแบบการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา

กลุ่มงานการแพทย์พื้นบ้านไทย กรมพัฒนาการแพทย์ แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข	รูปแบบการบำบัดสุขภาพแบบล้านนา
การใช้สมุนไพร	1.การใช้สมุนไพร 2.การอบสมุนไพร
การนวดพื้นบ้าน	3.การนวดทั่วไป 4.การนวดเส้นหรือการจับเส้น 5.การตอกเส้น 6.การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่ำขาง)

ภาคผนวก ก

ข้อมูลการเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ ทางองค์ประกอบและคุณลักษณะระหว่างกิจกรรม
สปา กับกิจกรรมการบำบัดสุขภาพล้านนาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การรวบรวมข้อมูล จาก อ. นุชบง จำเริญคารารัศมี

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความเหมือน และความแตกต่างทางคุณลักษณะ,
คุณสมบัติระหว่าง การบำบัดสุขภาพล้านนากับการบำบัดแบบสปา (เหมือน, ต่าง)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	วิธีการบำบัดแบบสปา			
	การนวด	การกดจุด	วารีบำบัด	การบริการพิเศษ
การใช้สมุนไพร และการ อบสมุนไพร	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0
การนวดทั่วไป และการ นวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การดองเส้น	เหมือน 1	เหมือน 1	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0
การนวดบำบัดด้วยความ ร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่ำขาง)	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0

- การเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ ระหว่างกิจกรรมบำบัดสุขภาพล้านนา กับองค์ประกอบการ
รับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา (สัมผัส, ไม่สัมผัส)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	องค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา				
	รูป	รส	กลิ่น	เสียง	สัมผัส
การใช้สมุนไพร และ การอบสมุนไพร	สัมผัส 1	สัมผัส 1	สัมผัส 1	ไม่สัมผัส 0	ไม่สัมผัส 0

การนวดทั่วไป และ การนวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	สัมพันธ์
การนวดบำบัดด้วย ความร้อน, การเหยียบ เหล็กแดง (การย่ำขา)	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	สัมพันธ์

การรวบรวมข้อมูล จาก อ. มาลี สิทธิเกรียงไกร

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความเหมือน และความแตกต่างทางคุณลักษณะ, คุณสมบัติระหว่าง การบำบัดสุขภาพล้านนากับการบำบัดแบบสปา (เหมือน, ต่าง)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	วิธีการบำบัดแบบสปา			
	การนวด	การกดจุด	วารีบำบัด	การบริการพิเศษ
การใช้สมุนไพร และการ อบสมุนไพร	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	เหมือน 1	แตกต่าง 0
การนวดทั่วไป และการ นวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	เหมือน 1	เหมือน 1	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0
การนวดบำบัดด้วยความ ร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่ำขา)	แตกต่าง 0	เหมือน 1	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0

- การเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ ระหว่างกิจกรรมบำบัดสุขภาพล้านนา กับองค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา (สัมพันธ์, ไม่สัมพันธ์)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	องค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา				
	รูป	รส	กลิ่น	เสียง	สัมผัส
การใช้สมุนไพร และ การอบสมุนไพร	ไม่สัมพันธ์ 0	ไม่สัมพันธ์ 0	สัมพันธ์ 1	ไม่สัมพันธ์ 0	ไม่สัมพันธ์ 0
การนวดทั่วไป และ การนวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	สัมพันธ์ 1	ไม่สัมพันธ์ 0	ไม่สัมพันธ์ 0	ไม่สัมพันธ์ 0	สัมพันธ์ 1

การนวดบำบัดด้วย ความร้อน, การเหยียบ เหล็กแดง (การย่ำขา)	สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	สัมพันธ์
	1	0	0	0	1

การรวบรวมข้อมูล จาก อ. อเนก โหราชัย

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความเหมือน และความแตกต่างทางคุณลักษณะ, คุณสมบัติระหว่าง การบำบัดสุขภาพล้านนากับการบำบัดแบบสปา (เหมือน, ต่าง)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	วิธีการบำบัดแบบสปา			
	การนวด	การกดจุด	วารีบำบัด	การบริการพิเศษ
การใช้สมุนไพร และการ อบสมุนไพร	เหมือน	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
	1	0	0	0
การนวดทั่วไป และการ นวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	เหมือน	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
	1	0	0	0
การนวดบำบัดด้วยความ ร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่ำขา)	เหมือน	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
	1	0	0	0

- การเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ ระหว่างกิจกรรมบำบัดสุขภาพล้านนา กับองค์ประกอบการ
รับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา (สัมพันธ์, ไม่สัมพันธ์)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	องค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา				
	รูป	รส	กลิ่น	เสียง	สัมผัส
การใช้สมุนไพร และ การอบสมุนไพร	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	สัมพันธ์
	0	0	1	0	1
การนวดทั่วไป และ การนวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	สัมพันธ์	สัมพันธ์	สัมพันธ์
	1	0	1	1	1
การนวดบำบัดด้วย ความร้อน, การเหยียบ เหล็กแดง (การย่ำขา)	สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	สัมพันธ์	สัมพันธ์	สัมพันธ์
	1	0	1	1	1

การรวบรวมข้อมูล จาก อ. อนันต์ เลาภมัน

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความเหมือน และความแตกต่างทางคุณลักษณะ, คุณสมบัติระหว่าง การบำบัดสุขภาพล้านนากับการบำบัดแบบสปา (เหมือน, ต่าง)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	วิธีการบำบัดแบบสปา			
	การนวด	การกดจุด	วารีบำบัด	การบริการพิเศษ
การใช้สมุนไพร และการ อบสมุนไพร	เหมือน 1	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0
การนวดทั่วไป และการ นวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	เหมือน 1	เหมือน 1	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0
การนวดบำบัดด้วยความ ร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การฆ่าขาง)	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0

- การเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ ระหว่างกิจกรรมบำบัดสุขภาพล้านนา กับองค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา (สัมผัส, ไม่สัมผัส)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	องค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา				
	รูป	รส	กลิ่น	เสียง	สัมผัส
การใช้สมุนไพร และ การอบสมุนไพร	สัมผัส 1	ไม่สัมผัส 0	สัมผัส 1	ไม่สัมผัส 0	สัมผัส 1
การนวดทั่วไป และ การนวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	สัมผัส 1	ไม่สัมผัส 0	สัมผัส 1	ไม่สัมผัส 0	สัมผัส 1
การนวดบำบัดด้วย ความร้อน, การเหยียบ เหล็กแดง (การฆ่าขาง)	สัมผัส 1	ไม่สัมผัส 0	ไม่สัมผัส 0	ไม่สัมผัส 0	สัมผัส 1

การรวบรวมข้อมูล จาก อ. บุญชู จันทร์บุตร

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความเหมือน และความแตกต่างทางคุณลักษณะ, คุณสมบัติระหว่าง การบำบัดสุขภาพล้านนากับการบำบัดแบบสปา (เหมือน, ต่าง)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	วิธีการบำบัดแบบสปา			
	การนวด	การกดจุด	วาริบำบัด	การบริการพิเศษ
การใช้สมุนไพร และการ อบสมุนไพร	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	เหมือน 1
การนวดทั่วไป และการ นวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การดองเส้น	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0	เหมือน 1
การนวดบำบัดด้วยความ ร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การข่าขาง)	แตกต่าง 0	เหมือน 1	แตกต่าง 0	แตกต่าง 0

- การเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ ระหว่างกิจกรรมบำบัดสุขภาพล้านนา กับองค์ประกอบการ
รับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา (สัมพันธ์, ไม่สัมพันธ์)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	องค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา				
	รูป	รส	กลิ่น	เสียง	สัมผัส
การใช้สมุนไพร และ การอบสมุนไพร	สัมพันธ์ 1	สัมพันธ์ 1	สัมพันธ์ 1	ไม่สัมพันธ์ 0	สัมพันธ์ 1
การนวดทั่วไป และ การนวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การดองเส้น	สัมพันธ์ 1	ไม่สัมพันธ์ 0	สัมพันธ์ 1	สัมพันธ์ 1	สัมพันธ์ 1
การนวดบำบัดด้วย ความร้อน, การเหยียบ เหล็กแดง (การข่าขาง)	สัมพันธ์ 1	ไม่สัมพันธ์ 0	สัมพันธ์ 1	ไม่สัมพันธ์ 0	สัมพันธ์ 1

สรุป การรวบรวมข้อมูล จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความเหมือน และความแตกต่างทางคุณลักษณะ, คุณสมบัติระหว่าง การบำบัดสุขภาพล้านนากับการบำบัดแบบสปา (เหมือน, ต่าง)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	วิธีการบำบัดแบบสปา			
	การนวด	การกดจุด	วาริบำบัด	การบริการพิเศษ
การใช้สมุนไพร และการ อบสมุนไพร	2	0	1	1
การนวดทั่วไป และการ นวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	4	3	0	1
การนวดบำบัดด้วยความ ร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่าง)	1	2	0	0

- การเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ ระหว่างกิจกรรมบำบัดสุขภาพล้านนา กับองค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา (สัมผัส, ไม่สัมผัส)

การดูแลบำบัดสุขภาพ แบบล้านนา	องค์ประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของการบำบัดแบบสปา				
	รูป	รส	กลิ่น	เสียง	สัมผัส
การใช้สมุนไพร และ การอบสมุนไพร	3	2	5	0	3
การนวดทั่วไป และ การนวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น	4	0	3	2	5
การนวดบำบัดด้วย ความร้อน, การเหยียบ เหล็กแดง (การย่าง)	4	0	2	1	5

ภาคผนวก ง

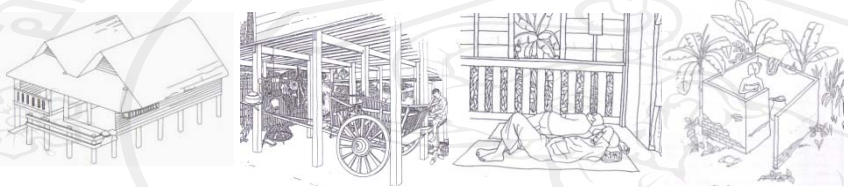
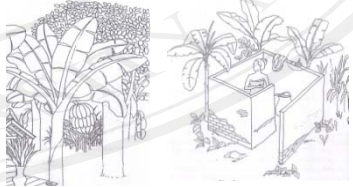
ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา ที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่นด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ท่าน

ตารางที่ 5.13 แสดง สัญลักษณ์-ความหมาย ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น			
สัญลักษณ์	ความหมาย	สัญลักษณ์	ความหมาย
	บ้านหมอมือง, บ้านชาวบ้าน		ช่วง, สถานที่โดยรอบ, ที่โล่ง
	บริเวณที่ต่างๆ ภายในบ้าน		บ่อน้ำ, แหล่งน้ำ
	ห้องนอน, อากาศถ่ายเทได้สะดวก, มีความเป็นส่วนตัวสูง		ที่อาบน้ำ, ต้อมน้ำ
	เดิน, ที่กึ่งเปิดโล่ง, มีความเป็นส่วนตัวเล็กน้อย		ช่วง, สวนหลังบ้าน, อากาศถ่ายเทได้สะดวก, มีความเป็นส่วนตัวสูง
	ชาน, ที่โล่งอากาศถ่ายเทได้สะดวก, ยกกระดานสูงจากพื้นดิน		โถงมอง, ศาลาเอนกประสงค์, ที่กึ่งเปิดโล่ง, อากาศถ่ายเทได้สะดวก
	บริเวณใต้ถุนบ้าน		ห้องส้วม
	บริเวณใต้ถุนหลองข้าว		

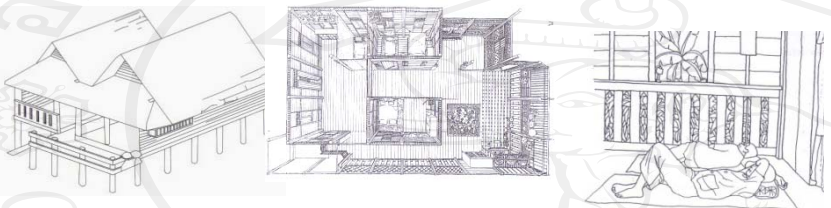

1). การกำหนดกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา ที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น จากการสัมภาษณ์ รศ.ดร. นุชบง จำเริญคารารัศมี

ตารางที่ 5.14 แสดงกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพล้านนา โดย รศ.ดร.นุชบง

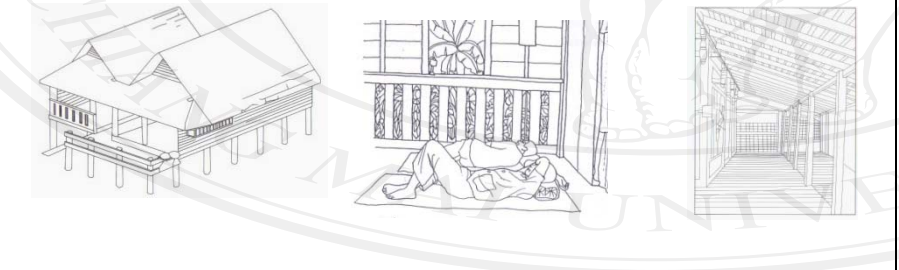

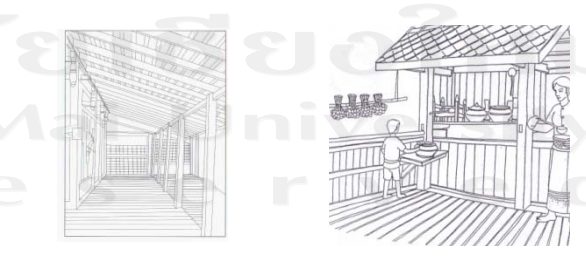
กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา	สภาพแวดล้อมทางกายภาพของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา	
	ตำแหน่งที่ว่างทางกิจกรรม	สภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ
1. การใช้สมุนไพร, การอบสมุนไพร		
2. การนวด, การนวดเส้น, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น)		
3. การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่างขาง)	-	-

2). การกำหนดกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา ที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น จากการสัมภาษณ์ ดร. มาลี สิทธิเกรียงไกร

ตารางที่ 5.15 แสดงกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น โดย ดร. มาลี

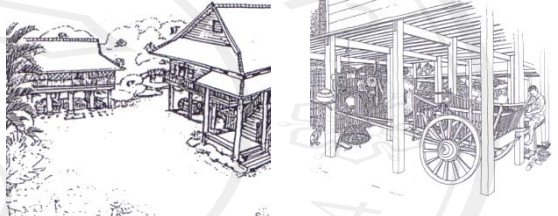
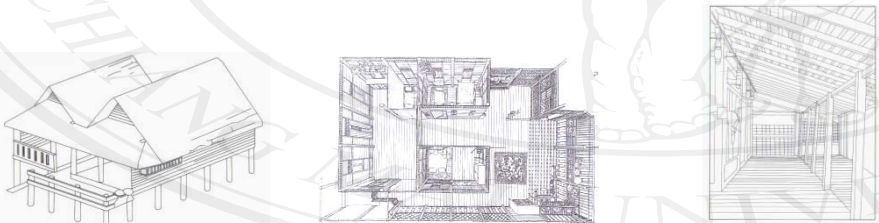

กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา	สภาพแวดล้อมทางกายภาพของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา	
	ตำแหน่งที่วางทางกิจกรรม	สภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ
1. การใช้สมุนไพร, การอบสมุนไพร		
2. การนวด, การนวดเส้น, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น)		
3. การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่างขาง)		

3). การกำหนดกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา ที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น จากการสัมภาษณ์ อ. อนุก ศิริโหราชัย
 ตารางที่ 5.16 แสดงกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น โดย อ. อนุก

กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา	สภาพแวดล้อมทางกายภาพของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา	
	ตำแหน่งที่ว่างทางกิจกรรม	สภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ
1. การใช้สมุนไพร, การอบสมุนไพร		
2. การนวด, การนวดเส้น, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น)		
3. การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่าง)		

4). ตารางแสดง การกำหนดกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา ที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น จากการศึกษาของ อ. อนันต์ เสรอมนัน

ตารางที่ 5.17 แสดงกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น โดย อ. อนันต์

กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา	สภาพแวดล้อมทางกายภาพของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา	
	ตำแหน่งที่วางทางกิจกรรม	สภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ
1. การใช้สมุนไพร, การอบสมุนไพร		
2. การนวด, การนวดเส้น, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น)		
3. การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่าง)		

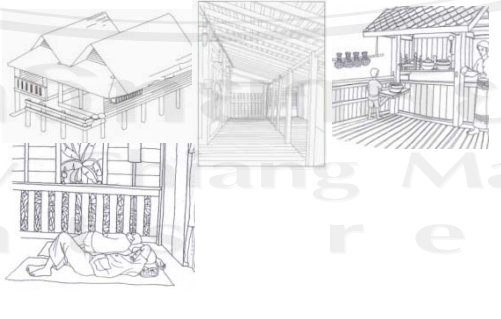
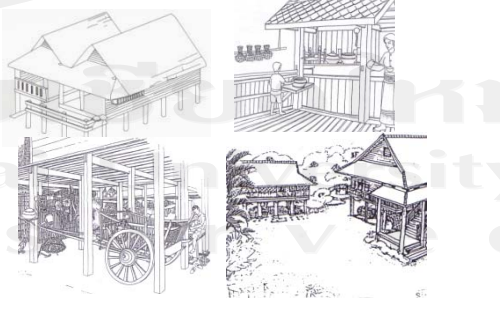
5). ตารางแสดง การกำหนดกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา ที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น จากการสัมภาษณ์ อ. บุญชู จันทร์บุตร

ตารางที่ 5.18 แสดงกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น โดย อ. บุญชู

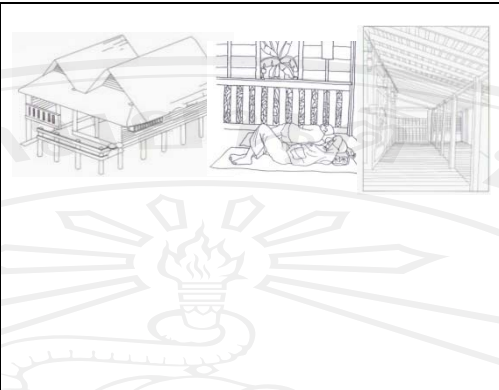
กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา	สภาพแวดล้อมทางกายภาพของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา	
	ตำแหน่งที่วางทางกิจกรรม	สภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ
1. การใช้สมุนไพร, การอบสมุนไพร		
2. การนวด, การนวดเส้น, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น)		
3. การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่าง)		

6). ตารางสรุปผล การกำหนดกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพด้านนา ที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นดิน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

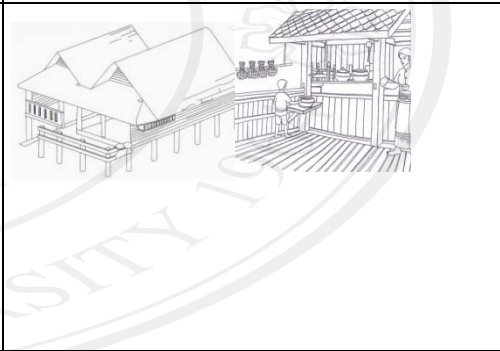
ตารางที่ 5.19 ตารางสรุปกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพที่สัมพันธ์กับลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นดิน โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

ผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่งที่วางทางกิจกรรม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพด้านนา		
	การใช้สมุนไพร, การอบสมุนไพร	การนวด, การนวดเส้น, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น)	การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การฆ่าขาง)
รศ.ดร. บุญบง จำเริญคารารัศมี			-
ดร. มาลี สิทธิเกรียง ไกร			

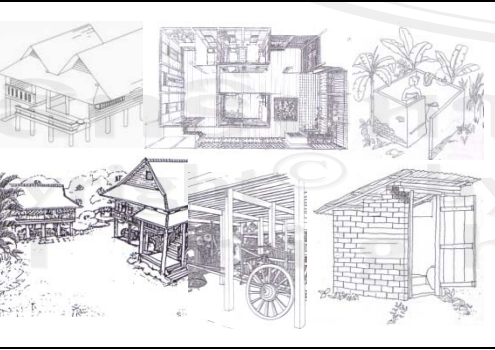
อ. อนนท ศิริโหราชัย

อ. อนันต์ เถรามัน

อ. บุญชู จันทร์บุตร

ภาคผนวก จ

1). ตารางแสดง การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้าหน้าต่างๆ จากการสัมภาษณ์ รศ.ดร. บุญบง จำเริญดาร์ศรีมี ตารางที่ 5.20 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพ โดย รศ.ดร. บุญบง

กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้าหน้า	การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดของพื้นที่ ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้าหน้า	
	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ	ขนาดของพื้นที่
1. การใช้สมุนไพร และการอบสมุนไพร	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ใกล้กับที่อาบน้ำ ครุภัณฑ์มีแคร่นอน อุปกรณ์มีเครื่องประคบ หม้อนึ่ง หม้อหุงต้ม	ขนาด 4 ตรม.
2. การนวดทั่วไป และการนวด, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น)	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยตามระยะ, สักส่วนมนุษย์ พื้นที่ปิดล้อมครุภัณฑ์มีเบาะ(ฟูก)หมอนอุปกรณ์ มีตู้วนด อ่างใส่น้ำ	ขนาด 4 ตรม.
3. การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่างขาง)	ไม่ทราบข้อมูล	ไม่ทราบข้อมูล

จากตารางที่ 5.20 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการใช้สมุนไพร และการอบสมุนไพร มีการจัดวางแบบเรียบง่าย ใกล้กับที่อาบน้ำ มีแคร่นอนเป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบด้วย เครื่องประคบ, หม้อนึ่ง, หม้อหุงต้ม และขนาดพื้นที่ ประมาณ 4 ตรม.

การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการนวดทั่วไป และการนวด, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น) มีการจัดวางพื้นที่ใช้สอยตามระยะ, สักส่วนมนุษย์ พื้นที่ปิดล้อม มีเบาะ(ฟูก) เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ได้แก่ หมอน อ่างใส่น้ำ และขนาดพื้นที่ ประมาณ 4 ตรม.

การจัดวางพื้นที่ใช้สอยครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และขนาดพื้นที่ของกิจกรรมการนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่างขาง) ไม่ทราบข้อมูล

2). ตารางแสดง การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพด้านต่างๆ จากการสัมภาษณ์ ดร. มาลี สิทธิเกรียงไกร ตารางที่ 5.21 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพ โดย ดร. มาลี

กิจกรรมการดูแล บำบัดสุขภาพ ด้านนา	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์, อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดของพื้นที่ ของกิจกรรมการ ดูแลบำบัดสุขภาพด้านนา	
	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ	ขนาดของพื้นที่
1. การใช้สมุนไพร และการอบ สมุนไพร	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ครุภัณฑ์มี แคร่นอน อุปกรณ์มี สมุนไพร เชื้อเพลิง หม้อนึ่ง	ขนาด 4 ตรม.
2. การนวดทั่วไป และการนวด,การ จับเส้น (เอาเส้นเอา เอ็น)	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ครุภัณฑ์มีที่ นั่ง, ที่นอน อุปกรณ์มี ค้อนไม้ ลิ่มไม้ สมุนไพร น้ำมัน ลูกประคบ	ขนาดตามระยะ, สักส่วนมนุษย์ ขนาด 4 ตรม.
3. การนวดบำบัด ด้วยความร้อน, การ เหยียบเหล็กแดง (การฆ่าขาง)	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ครุภัณฑ์มี เสื่อ ที่นอนอุปกรณ์มี เต้าอั้งโล่ แผ่นขาง(เหล็ก)	ขนาด 9 ตรม.

จากตารางที่ 5.21 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการใช้สมุนไพร และการอบสมุนไพร มีการจัดวางแบบเรียบง่าย ใกล้กับที่อาบน้ำ มีแคร่นอนเป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบด้วย สมุนไพร, เชื้อเพลิง, หม้อนึ่ง และขนาดพื้นที่ ประมาณ 4 ตรม.

การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการนวดทั่วไป และการนวด, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น) มีการจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย มีที่นั่ง, ที่นอน เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ประกอบด้วย ค้อนไม้ ลิ่มไม้ สมุนไพร น้ำมัน ลูกประคบ และขนาดพื้นที่ตามระยะ, สักส่วนมนุษย์ ประมาณ 4 ตรม.

การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การฆ่าขาง) มีการจัดวางแบบเรียบง่าย มีเสื่อ ที่นอน เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบด้วย เต้าอั้งโล่ แผ่นขาง(เหล็ก) และขนาดพื้นที่ประมาณ 9 ตรม.

3). ตารางแสดง การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพด้านต่างๆ จากการสัมภาษณ์ อ. อเนก ศิริโรหราชัย

ตารางที่ 5.22 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของ
กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพ โดย อ. อเนก

กิจกรรมการดูแล บำบัดสุขภาพ ล้านนา	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์, อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดของพื้นที่ ของกิจกรรมการ ดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา	
	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ	ขนาดของพื้นที่
1. การใช้สมุนไพร และการอบ สมุนไพร	ครุภัณฑ์มีเก้าอี้, สุ่มไม้ไผ่สาน, กระจัง, ผ้าห่มจีงา อุปกรณ์มี ราวจับ ก้อนเส้า หม้อต้ม น้ำสมุนไพร ท่อไอน้ำ เครื่องวัดอุณหภูมิ	ขนาดของสุ่ม, กระจัง
2. การนวดทั่วไป และการนวด, การ จับเส้น (เอาเส้นเอา เอ็น)	ครุภัณฑ์มี เตียง (ฟูก) หมอน ที่เปลี่ยนเสื้อ, ที่เก็บ เสื้อผ้า หิ้งครุ โต๊ะหมู่บูชา อุปกรณ์มี ผ้าคลุม ที่วาง ของ ซึ่งนั่ง อุปกรณ์ช่วยนวด ภาชนะสมุนไพร ขันโตก ขันครุ (ใส่ดอกไม้รูปเทียน)	ขนาดเท่ากับ พื้นที่ของระยะ ปฏิบัติการ
3. การนวดบำบัด ด้วยความร้อน, การ เหยียบเหล็กแดง (การฆ่าขาง)	ระดับพื้นเป็นระนาบเดียวกันทั้งหมดครุภัณฑ์มี เตียง (ฟูก) หิ้งครุ โต๊ะหมู่บูชา อุปกรณ์มี ราวจับ ไม้ เท้า เต้าอั้งโล่ เหล็กขาน กะละมัง คีมคีบ ผ้าเช็ดเท้า ผ้าคลุม เต้าไฟฟ้า	ขนาดเท่ากับ ระยะการนวดหรือ พื้นที่ปฏิบัติการ

จากตารางที่ 5.22 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการใช้สมุนไพร และการอบ
สมุนไพร มีเก้าอี้ สุ่มไม้ไผ่สาน กระจัง ผ้าห่มจีงา เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบด้วย ราวจับก้อน
เส้า หม้อต้ม น้ำสมุนไพร ท่อไอน้ำ เครื่องวัดอุณหภูมิ และขนาดพื้นที่ เท่ากับขนาดของสุ่ม,
กระจัง

การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการนวดทั่วไป และการนวด, การจับเส้น (เอาเส้นเอา
เอ็น) มีเตียง (ฟูก) หมอน ที่เปลี่ยนเสื้อ ที่เก็บเสื้อผ้า หิ้งครุ โต๊ะหมู่บูชา เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์
ประกอบด้วย ผ้าคลุม ที่วางของ ซึ่งนั่ง อุปกรณ์ช่วยนวด ภาชนะสมุนไพร ขันโตก ขันครุ(ใส่ดอกไม้
รูปเทียน) และขนาดพื้นที่เท่ากับ ขนาดพื้นที่ของระยะปฏิบัติการ

การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง
(การฆ่าขาง) มีการจัดวางพื้นที่ที่มีระดับพื้นเป็นระนาบเดียวกันทั้งหมด มี เตียง (ฟูก) หิ้งครุ โต๊ะหมู่
บูชา เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบด้วย ราวจับ ไม้เท้า เต้าอั้งโล่ เหล็กขาน กะละมัง คีมคีบ ถ่าน ผ้า
เช็ดเท้า ผ้าคลุม เต้าไฟฟ้า และขนาดพื้นที่เท่ากับ ระยะการนวดหรือ พื้นที่ปฏิบัติการ

4). ตารางแสดง การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่
ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนาต่างๆ จากการสัมภาษณ์ อ. อนันต์ เสรมมัน

ตารางที่ 5.23 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของ
กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพ โดย อ. อนันต์

กิจกรรมการดูแล บำบัดสุขภาพ ด้านนา	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์, อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดของพื้นที่ ของกิจกรรมการ ดูแลบำบัดสุขภาพด้านนา	
	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์, อุปกรณ์ต่างๆ	ขนาดของพื้นที่
1. การใช้สมุนไพร และการอบ สมุนไพร	ครุภัณฑ์มี กระจกไม้ไผ่(สาดแห้ง) ก้อน อุปกรณ์ มี ผ้าห่มคลุม แคร่ กระจะไบใหญ่ ยาสมุนไพร ท่อ ส่งไอน้ำ ฟัน แก๊ส หม้อหุงต้ม กระจก สังกะสี	ขนาดตู้อบสมัยใหม่เข้าได้ 2-3 คน
2. การนวดทั่วไป และการนวด,การ จับเส้น (เอาเส้นเอา เอ็น)	ครุภัณฑ์มี เก้าอี้ เลื่อ หมอน อุปกรณ์มี อุปกรณ์การ ตอกเส้น, ชั้นครุ ภาชนะใส่อุปกรณ์ หิ้งครุ ชั้นตั้ง	ขนาดพื้นที่ ขณะนั่ง, นอน
3. การนวดบำบัด ด้วยความร้อน, การ เหยียบเหล็กแดง (การย่าง)	ครุภัณฑ์มี เลื่อ, ที่นอน อุปกรณ์มี เตาไฟ ใบขาง (เหล็ก) ไม้เท้า ผ้าเช็ดเท้า กระจกมะง	ขนาดใหญ่กว่าที่นอน 3 เท่า มีพื้นที่ ไว้อุปกรณ์

จากตารางที่ 5.23 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการใช้สมุนไพร และการอบ
สมุนไพร มีกระจกไม้ไผ่ (สาดแห้ง) ก้อน เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบด้วย ผ้าห่มคลุม แคร่
กระจะไบใหญ่ ยาสมุนไพร ท่อส่งไอน้ำ ฟัน แก๊ส หม้อหุงต้ม กระจก สังกะสี และขนาดพื้นที่
เท่ากับขนาดตู้อบสมัยใหม่ คือเข้าได้ประมาณ 2-3 คน

การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการนวดทั่วไป และการนวด, การจับเส้น (เอาเส้นเอา
เอ็น) มีเก้าอี้, เลื่อ, หมอน เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบด้วย อุปกรณ์การตอกเส้น ชั้นครุ ภาชนะใส่
อุปกรณ์ หิ้งครุ ชั้นตั้ง และขนาดพื้นที่เท่ากับกระดานั่ง, นอน

การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ของกิจกรรมการนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง
(การย่าง) มีเลื่อ, ที่นอน เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบด้วย เตาไฟ ใบขาง(เหล็ก) ไม้เท้า ผ้าเช็ด
เท้า กระจกมะง และขนาดพื้นที่ประมาณ ใหญ่กว่าที่นอน 3 เท่า มีพื้นที่ไว้อุปกรณ์

5). ตารางแสดง การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่
ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพด้านนาต่างๆ จากการสัมภาษณ์ อ. บุญชู จันทร์บุตร

ตารางที่ 5.24 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของ
กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพ โดย อ. บุญชู

กิจกรรมการดูแล บำบัดสุขภาพ ล้านนา	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์, อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดของพื้นที่ ของกิจกรรมการ ดูแลบำบัดสุขภาพล้านนา	
	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์, อุปกรณ์ต่างๆ	ขนาดของพื้นที่
1. การใช้สมุนไพร และการอบ สมุนไพร	ครุภัณฑ์มี ชุดพักผอน ที่ล้างมือ ที่ล้างเท้า กระจงมูม ตุ๋บ ที่เปลี่ยนเสื้อผ้า อุปกรณ์มีที่วางสิ่งของ ลูก ประคบ ยาสมุนไพร ขันครุ	ขนาด 16 ตรม.
2. การนวดทั่วไป และการนวด,การ จับเส้น (เอาเส้นเอา เอ็น)	ตามพรบ.การประกอบโรคศิลป์ ครุภัณฑ์มี ชุด พักผอน เสื้อ ที่นอน(ฟูก) หมอน ที่วางรองเท้าที่ แขวนเสื้อ ที่ล้างหน้า อุปกรณ์มีผ้าเช็ดตัว ชุดกระจก แต่งหน้าแต่งตัว อุปกรณ์ตอกเส้น ขันครุ	ขนาด 16 ตรม.
3. การนวดบำบัด ด้วยความร้อน, การ เหยียบเหล็กแดง (การย่าง)	ครุภัณฑ์มีชุดพักผอน เสื้อ ที่นอน(ฟูก) ผ้าปูที่นอน หมอน ที่แขวนเสื้อ ที่ล้างหน้า อุปกรณ์มีขันครุ เตา อั้งโล่ ถ่านไฟ ไม้เท้า กะละมัง ผ้าเช็ดเท้า เครื่อง แต่งตัว ผ้าเช็ดหน้าเช็ดตัว	ขนาด 16 ตรม.

จากตารางที่ 5.24 การจัดวางพื้นที่ใช้สอยของกิจกรรมการใช้สมุนไพร และการอบ
สมุนไพร มีชุดพักผอน ที่ล้างมือ ที่ล้างเท้า กระจงมูม ตุ๋บ ที่เปลี่ยนเสื้อผ้า เป็นครุภัณฑ์ อุปกรณ์
ประกอบด้วย ที่วางสิ่งของ ลูกประคบ ยาสมุนไพร ขันครุ และขนาดพื้นที่ประมาณ 16 ตรม.

การจัดวางพื้นที่ใช้สอยของกิจกรรมการนวดทั่วไป และการนวด, การจับเส้น (เอาเส้นเอา
เอ็น) ครุภัณฑ์ตามพรบ.การประกอบโรคศิลป์ ครุภัณฑ์มี ชุดพักผอน เสื้อ ที่นอน(ฟูก), หมอน ที่วาง
รองเท้า ที่แขวนเสื้อ ที่ล้างหน้า อุปกรณ์ประกอบด้วย ผ้าเช็ดตัว ชุดกระจกแต่งหน้าแต่งตัว อุปกรณ์
ตอกเส้น ขันครุ และขนาดพื้นที่ประมาณ 16 ตรม.

การจัดวางพื้นที่ใช้สอยของกิจกรรมการนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง
(การย่าง) มีชุดพักผอน เสื้อ ที่นอน(ฟูก) ผ้าปูที่นอน หมอน ที่แขวนเสื้อ ที่ล้างหน้าเป็นครุภัณฑ์
อุปกรณ์ประกอบด้วย ขันครุ เตาอั้งโล่ ถ่านไฟ ไม้เท้า กะละมัง ผ้าเช็ดเท้า เครื่องแต่งตัวผ้าเช็ดหน้า
เช็ดตัว และขนาดพื้นที่ประมาณ 16 ตรม.

6). การสรุปผล การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่
ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนาต่างๆ จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

ตารางที่ 5.25 ตารางสรุป การจัดวางพื้นที่ใช้สอย ตำแหน่งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดพื้นที่ ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพ	ลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ครุภัณฑ์, อุปกรณ์ต่างๆ และขนาดของพื้นที่ ของกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพด้านนา		
	การใช้สมุนไพร, การอบสมุนไพร	การนวด, การนวดเส้น, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น)	การนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การย่าง)
รศ.ดร. นุชบง จำเริญदारารัศมี	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ใกล้กับที่อาบน้ำ ครุภัณฑ์มีแคร่นอน อุปกรณ์มีเครื่องประคบ หม้อนึ่ง หม้อหุงต้ม	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยตามระยะ, สักส่วนมนุษย์ พื้นที่ปิดล้อมครุภัณฑ์มีเบาะ(พูก) หมอนอุปกรณ์ อ่างใส่น้ำ	-
	ขนาด 4 ตรม.	ขนาด 4 ตรม.	-
ดร. มาลี สิทธิเกรียงไกร	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ครุภัณฑ์มีแคร่นอน อุปกรณ์มีสมุนไพร เชื้อเพลิง หม้อนึ่ง	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ครุภัณฑ์มีที่นั่งที่นอน อุปกรณ์มี ค้อนไม้ คีมไม้ สมุนไพร น้ำมัน ลูกประคบ	การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ครุภัณฑ์มีเสื่อที่นอนอุปกรณ์มี เต้าอั้งโล่ แผ่นยาง(เหล็ก)
	ขนาด 4 ตรม.	ขนาด 4 ตรม.	ขนาด 9 ตรม.
อ. อเนก ศิริโหราชัย	ครุภัณฑ์มีเก้าอี้, สุ่มไม้ไผ่สาน กระจอม ผ้าห่มขี้งา อุปกรณ์มี ราวจับ ก้อนเส้า หม้อต้ม น้ำสมุนไพร ท่อไอน้ำ เครื่องวัดอุณหภูมิ	ครุภัณฑ์มี เตียง (พูก), หมอนที่เปลี่ยนเสื่อ ที่เก็บเสื่อผ้า หิ้งครุ โต๊ะหมู่บูชา อุปกรณ์มี ผ้าคลุม ที่วางของ ซึ่งนี้ อุปกรณ์ช่วยนวด ภาชนะสมุนไพร ขันโตก ขันครุ(ใส่ดอกไม้รูปเทียน)	ระดับพื้นเป็นระนาบเดียวกันทั้งหมด ครุภัณฑ์มี เตียง (พูก) หิ้งครุ โต๊ะหมู่บูชา อุปกรณ์มี ราวจับ ไม้เท้า เต้าอั้งโล่, เหล็กขาง กะละมัง คีมคีบ ผ้าเช็ดเท้า ผ้าคลุม เต้าไฟฟ้า
	ขนาดของสุ่ม, กระจอม	ขนาดเท่ากับพื้นที่ของระยะปฏิบัติการ	ขนาดเท่ากับพื้นที่ของระยะปฏิบัติการ
อ. อนันต์ เสรอามัน	ครุภัณฑ์มี กระจอมไม้ไผ่ (สาดแห้ง) ก้อม อุปกรณ์มี ผ้าห่มคลุม แคร่ กระตะไบใหญ่ ยาสมุนไพร ท่อส่งไอน้ำ ฟืน แก๊ส หม้อหุงต้ม กระจอม สังกะสี	ครุภัณฑ์มี เก้าอี้, เสื่อ, หมอน อุปกรณ์มี อุปกรณ์การตอกเส้น ขันครุ ภาชนะใส่ อุปกรณ์ หิ้งครุ ขันตั้ง	ครุภัณฑ์มี เสื่อ, ที่นอน อุปกรณ์มี เต้าไฟ ไบขาง (เหล็ก) ไม้เท้า ผ้าเช็ดเท้า กะละมัง

	ขนาดคู่อุปสมัยใหม่เข้าได้ 2-3 คน	ขนาดพื้นที่ ขณะนั่ง, นอน	ขนาดใหญ่กว่าที่นอน 3 เท่า มีพื้นที่ไว้อุปกรณ์
อ. บุญชู จันทร์ บุตร	ครุภัณฑ์มี ชุดพักผ่อน ที่ล้าง มือ ที่ล้างเท้า กระจก คู่อุป ที่เปลี่ยนเสื้อผ้า อุปกรณ์มีที่ วางสิ่งของ ลูกประคบ ยา สมุนไพร ชันครุ	ตามพรบ.การประกอบโรค ศิลป์ ครุภัณฑ์มี ชุดพักผ่อน เสื้อ ที่นอน(ฟูก) หมอน ที่ วางรองเท้า ที่แขวนเสื้อ ที่ ล้างหน้า อุปกรณ์มีผ้าเช็ดตัว ชุดกระจกแต่งหน้าแต่งตัว อุปกรณ์ตอกเส้น ชันครุ	ครุภัณฑ์มีชุดพักผ่อน เสื้อ ที่ นอน(ฟูก) ผ้าปูที่นอน หมอน ที่แขวนเสื้อ ที่ล้างหน้า อุปกรณ์มีชันครุ เต้าอั้งโล่ ถ่านไฟ ไม้เท้า กะละมัง ผ้า เช็ดเท้า เครื่องแต่งตัว ผ้าเช็ดหน้าเช็ดตัว
	ขนาด 4x4 ม. (16 ตรม.)	ขนาด 4x4 ม. (16 ตรม.)	ขนาด 4x4 ม. (16 ตรม.)

สรุปจากตารางที่ 5.25 การจัดวางพื้นที่ใช้สอยของกิจกรรมการใช้สมุนไพร และการอบสมุนไพร มีการจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ครุภัณฑ์ประกอบด้วย มีแคร่นอน มีเก้าอี้สู่มไม้ ไม้สาน กระจก ผ้าห่มขี้ขา กระจกไม้ไฟ (สาดแห้ง) ก้อน ชุดพักผ่อน ที่ล้างมือ ที่ล้างเท้า คู่อุป ที่เปลี่ยนเสื้อผ้า อุปกรณ์ประกอบด้วย เครื่องประคบ ลูกประคบ ยาสมุนไพร หม้อนึ่ง หม้อหุงต้ม กระทะใบใหญ่ ราวจับ ที่วางสิ่งของ ชันครุ ผ้าห่มคลุม เชื้อเพลิง ฟืน แก๊ส ก้อนเส้า ท่อไอน้ำ เครื่องวัดอุณหภูมิ สังกะสี ที่วางสิ่งของ และขนาดพื้นที่ประมาณ ขนาด 4 ตรม., เท่ากับขนาดของ คู่อุปสมัยใหม่เข้าได้ 2-3 คน และขนาด 16 ตรม.

การจัดวางพื้นที่ใช้สอยของกิจกรรมการนวดทั่วไป และการนวด, การจับเส้น (เอาเส้นเอาเอ็น) มีการจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย การจัดวางพื้นที่ใช้สอยตามระยะ, สักส่วนมนุษย์ มีพื้นที่ปิดล้อม ครุภัณฑ์ประกอบด้วย เสื้อ เบาะ(ฟูก) ที่นอน หมอน เก้าอี้ ชุดพักผ่อน ที่เปลี่ยนเสื้อ ที่เก็บเสื้อผ้า หิ้งครุ โต๊ะหมู่บูชา ที่ล้างหน้า อุปกรณ์ประกอบด้วย อุปกรณ์การตอกเส้นค้อนไม้ ลิ่มไม้ น้ำมันสมุนไพร ลูกประคบ ผ้าคลุม อ่างใส่น้ำ ที่วางของ ซึ่งนั่ง ชันโตก, ชันครุ(ใส่ดอกไม้รูปเทียน) หิ้งครุ ชันตั้ง ผ้าเช็ดตัว ชุดกระจกแต่งหน้า และขนาดพื้นที่ประมาณ ขนาด 4 ตร.ม., ขนาดเท่ากับพื้นที่ของระยะปฏิบัติการ, ขนาดพื้นที่ ขณะนั่ง, นอน และขนาด 16 ตร.ม.

การจัดวางพื้นที่ใช้สอยของกิจกรรมการนวดบำบัดด้วยความร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การฆ่าขาง) มีการจัดวางพื้นที่ใช้สอยจัดแบบเรียบง่าย ระดับพื้นเป็นระนาบเดียวกันทั้งหมดครุภัณฑ์ประกอบด้วย เสื้อ ที่นอน เตียง (ฟูก) หิ้งครุ โต๊ะหมู่บูชา ชุดพักผ่อน ผ้าปูที่นอน หมอน ที่แขวนเสื้อ ที่ล้างหน้า อุปกรณ์ประกอบด้วย เต้าอั้งโล่ แผ่นขาง(เหล็ก) ราวจับ ไม้เท้า กะละมัง คีมคีบถ่าน ถ่านไฟ ผ้าเช็ดเท้า ผ้าคลุม ชันครุ เครื่องแต่งตัว ผ้าเช็ดหน้าเช็ดตัว และขนาดพื้นที่ประมาณขนาด 9 ตร.ม. ขนาดเท่ากับพื้นที่ของระยะปฏิบัติการ, ขนาดใหญ่กว่าที่นอน 3 เท่า มีพื้นที่ไว้อุปกรณ์ และขนาด 16 ตร.ม.

ภาคผนวก จ

การสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 วันที่ 18 มกราคม 2551

ผู้ทรงคุณวุฒิ อ.บุษบง จำเริญคารารักษ์มี

ส่วนข้อมูล

ผู้สัมภาษณ์ : แนะนำตัว, หัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ และรายละเอียดของขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์
ลักษณะวิจัยฯ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ทำเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบล้านนาสถาปัตยกรรมโดยใช้ลักษณะ
สภาพแวดล้อมเรือนพื้นถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ขั้นตอนการทำวิจัย ขณะนี้ เสนอโครงร่างผ่านเรียบร้อยแล้ว
แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการพิสูจน์สมมติฐานขั้นต้น เนื่องจากหัวข้อเกี่ยวกับการออกแบบ จึงต้อง
ทำความเข้าใจกับ กิจกรรมการบำบัดสุขภาพแบบล้านนา การหาพื้นที่ใช้สอยประกอบลักษณะ
กิจกรรม เพื่อนำไปสู่สมมติฐานขั้นที่สอง การใช้สภาพแวดล้อมเรือนพื้นถิ่น นำมาทำการออกแบบใน
งานวิจัยต่อไป

จากแบบสัมภาษณ์ ได้มีการปรับแก้จากเครื่องมือแบบสอบถาม ก่อนหน้านี้ซึ่งเกิดปัญหา
เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่ม หมอเมือง ที่มีจุดอ่อนทางด้านภาษา, การศึกษา และเนื่องจาก
งานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนมากใช้การสัมภาษณ์, การสังเกตเป็นหลัก
โดยเครื่องมือวิจัยจะเป็นตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งต้องอาศัยความรู้เชิง สหวิทยาการ และประสบการณ์ในการ
ทำวิจัย เพื่อการวิเคราะห์สรุปจำแนกประเภท, ลักษณะ จากการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ตลอดจน กลุ่ม
ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ หรือกลุ่มที่ปรึกษางานวิจัย ต้องการการบรรยายสถิติ(เชิงปริมาณ) มากกว่า
เชิงพรรณนา(เชิงคุณภาพ) จึงทำให้ต้องมีการปรับเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นลักษณะแบบ
การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบเลือกตอบ กึ่งแบบสอบถาม เพื่อที่จะนำผลที่ได้มาแสดง การ
จัดอันดับลักษณะ เชิงปริมาณ

วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ครั้งนี้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการบำบัดสุขภาพ
ล้านนา เปรียบเทียบ กับทางด้านการบำบัดแบบสถาปัตยกรรม เรื่องการออกแบบล้านนา
สถาปัตยกรรมโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ (อธิบายต่อตามคำชี้แจงในแบบการ
สัมภาษณ์)

ผู้สัมภาษณ์ : คำถามที่หนึ่ง การวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาคุณลักษณะ, คุณสมบัติ เพื่อหาความเหมือน และความแตกต่างกัน ระหว่าง การบำบัดแบบล้านนา และ การบำบัดแบบสปา มีความเหมือนและความแตกต่างกันอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ : การบำบัดแบบล้านนาที่มีการวิเคราะห์ และสรุป มาจากที่ว่ามาข้างต้น แต่ละคนจะตอบไม่เหมือนกัน อาจารย์จะตอบฝ่ายสปาเพราะฝ่ายล้านนา อาจารย์ก็ไม่รู้
ตอบจากสปา เราก็ยึดรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ทั้งหมดนี้ก็ไปด้วยกัน ให้คนที่มาบำบัดนั้นเกิดความผ่อนคลายมากที่สุด นี่คือ หัวใจ อะไรทั้ง 5 อันนี้มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับอาจารย์จะตอบว่า สัมผัส สัมผัสเป็นหนึ่งในองค์ ห้า วิธีการสัมผัสเนี่ยสัมผัสอย่างไรจึงจะดีที่สุด สัมผัสก็คือการนวดจริงๆแล้วหัวใจมันคือการนวด แต่อย่างอื่นล้วนแล้วแต่มาเสริมเพื่อให้การนวดนี้สบายขึ้น การนวดมาจากหลายแหล่งวิธีการนวด สปาไม่ได้ยึดอันใดอันหนึ่งปกติสปาจะยึดในการถูบไล้เพื่อให้ผู้มานวดรู้สึกสบาย แต่สำหรับเราถ้าเอานวดราชสำนักมาศึกษา นวดไทยแบบราชสำนักมาพัฒนาชะใหม่ ก็จะทำให้ นวดสปา ได้ดี ของอาจารย์จึงใช้วิธีการนวดจากการพัฒนาการนวดแบบราชสำนัก โดยแบบที่ 1 วิธีทำให้เป็นล้านนา โดยเติมเอาส่วนของล้านนาขึ้นมาเช่นล้านนา มีการนวดเอาเส้น เอาเอ็น เราก็เอาเส้น เอาเอ็น มาผสมอยู่ในส่วนการนวดราชสำนัก โดยแบบที่ 2 คัดแปลงทำนวดราชสำนักใหม่ ทำนวดเดิมผู้นวดนั่งได้ไม่นาน เช่นนั่งพับเพียบ เปลี่ยนมาเป็นนั่งบนสนับท้าว การใช้มือจากข้างเดียวมาเป็นประกบมือสองข้าง เพื่อผู้นวดของเราจะได้รู้สึกสบายขึ้น

วิธีการมีแนวคิดอยู่ 2 อย่าง 1 ลดความเสี่ยงของผู้ที่จะมานวด ให้ได้มากที่สุด 2 ทำให้ผู้นวด, ผู้บริการสบายที่สุด

1 ลดความเสี่ยงของผู้ที่จะมานวด ให้ได้มากที่สุด ทำที่เห็นว่าจะเกิดการเสี่ยงที่จะทำความเจ็บปวดให้กับผู้ถูกนวด เช่น เอาเข้า, เท้า มาย่ำ เคาะกระดูก ต่างๆ เราไม่เอา เราจึงไปเอาท่านวดราชสำนัก เพราะไม่มีทำพวกนี้อยู่แล้ว

2 ทำให้ผู้นวด, ผู้บริการสบายที่สุด โดยการปรับทำให้บริการ ทำนวด, การใช้มือ นวด ต่างๆ และทำให้ผู้นวดทำงานได้นานขึ้น

3 การใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านเติมเต็มเอกลักษณ์ จากที่ศึกษาด้านการนวด เช่น ย่ำขาง ดอกเส้น นวดเอาเส้นเอาเอ็น สิ่งที่เราเลือกมาก็คือ การเอาเส้นเอาเอ็นเอามาผสมในทำสัมผัสของเรา

ฉะนั้นท่านวดสปาที่นี้ใช้ เป็นเรียกว่า ไทยล้านนาสปา ก็ประกอบไปด้วย ท่านวดพื้นฐานเป็นนวดราชสำนัก แต่ดัดแปลงโดยจุดมุ่งหมาย จะให้ผู้รู้สึกสะดวกสบายมากขึ้น ทำนวด, กรวางมือ พัฒนาทำให้เป็นล้านนาโดยไปหยิบวิธีการของล้านนา เช่นการเอาเส้นเอาเอ็น ผสมอยู่ใน ทำราชสำนัก ได้ทำใหม่เรียกว่า ท่านวด ไทยล้านนาประยุกต์ มีทั้งหมด 75 ท่า ใช้เวลาการนวดประมาณ 2 ชั่วโมง หลังการใช้แล้วมีการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ผู้ถูกนวดรู้สึกสบาย ผ่อนคลายดี เพราะไม่ได้ใช้ท่าที่เสี่ยง

ใช้แค่มือเพียงอย่างเดียว หรืออย่างมากแค่สัมผัส นี่คือลักษณะของท่าสัมผัส ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด

นอกจากสัมผัสแล้ว ควรใช้องค์ประกอบ ด้าน รูป รส กลิ่น เสียง ด้วย

ด้าน รูป เนื่องจากว่าตอนเราอยู่บ้านหลังนี้ใหม่ๆ เรามีจุดประสงค์ว่าเราจะทำพิพิธภัณฑ์, บ้านหลังนี้เป็น Living museum ฉะนั้นเมื่อเรารับมาเราจึงรับบ้านที่อยู่ในลักษณะเป็นลักษณะคล้ายๆ กับหลังแรกๆ เราก็นำมาพัฒนาซะใหม่ให้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของบ้านอย่างใดเลยแต่ให้บ้านหลังหนึ่งเนี่ยนำมาใช้เป็นที่สำหรับทำสปาได้ เรายังคงยึดรูปแบบปรับปรุง ใช้ได้ถุนบ้านแบบคนไทยโบราณ โดยปรับใช้เป็นส่วนสำนักงาน มีห้องฝึกนวด ประดิษฐ์ท่านวด เพิ่มเติมห้องน้ำเพื่อใช้ในการนวด การฝึกนวดจากท่าประดิษฐ์ท่านวด โดยฝึกจากคุณครูของเรา ถ่ายทอดไปสู่ผู้ฝึกไปประมาณ 70-80 รายโดยหวังว่าผู้ฝึกนวดจะนำไปขยายผลเอง ช่วงนี้เราออกสู่ชุมชนบ้างเราก็ขยายท่านวดแต่ยังเป็นเพียงส่วนเดียว คือส่วนท่านวด ทางด้านรูปลักษณ์เข้าใจว่าใครมีอาคารบ้านเรือนอย่างไร ก็ดัดแปลงส่วนนั้นให้มันเข้ากับกรนวดเอง เหมือนเราเราก็มีบ้านใต้ถุนสูง ก็เพียงแค่ปรับสถานที่ให้ดูมรึ้น

ผู้สัมภาษณ์ : หมายความว่าไม่มีกฎเกณฑ์ใช่ไหมครับ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ไม่มีกฎเกณฑ์ แต่เราอาศัยการดัดแปลง ส่วนเพิ่มเติม การนวดที่นี้ใช้ทั้งพื้นที่เตียงได้ทั้งสองอย่าง รูปทรงของบ้านเมื่อผู้เข้ามาพบเห็นก็รู้สึกว่าย่างเรือนโบราณไม่มีการดัดแปลงรูปแบบอย่างใด รูปอื่นๆ เช่นเครื่องแบบ เรามีการออกแบบเสื้อผ้าเพื่อให้คล้องตัวแต่ประยุกต์ให้มีความเป็นล้านนาไม่มากเพื่อสามารถแต่งตัว เดินทางมาจากที่บ้านมาสู่ที่ทำงานได้ โดยไม่เคอะเขินปรับให้ให้ยุคสมัย

รส ที่เราจะไม่เสิร์ฟกาแฟ เพราะยึดปฏิบัติด้วยการเสิร์ฟน้ำอุ่นน้ำสมุนไพรบ้าง แต่ไม่เป็นทางการมากแต่ปรับเล็กน้อยเพื่อความเหมาะสมเท่านั้นเอง การต้อนรับแบบของทางเหนือ เราไม่รับแขกในห้องทำงานแต่ฝึกตัวเราออกมารับแขกบริเวณใต้ถุนเรือนเหมือนขณะนี้ เกี่ยวกับอาหารเราไม่สะดวกเพียงแค่ปรับไม่ให้เกิดความแตกต่างกันแค่นั้น

กลิ่น มีการศึกษามาเยอะว่ามีอะไรบ้าง แต่ถ้าให้เลือกลูกจะได้กลิ่นของต้นเกล็ดตะวา ปิบ มีตำราเกี่ยวกับต้นไม้ทางเหนือ เอื้องแซะ เราารู้สึกว่าเป็นภาระในการไปหามาแล้วราคาแพง แล้วก็ไม่สามารถนำมาสกัดได้ จึงเลือกเกล็ดตะวาแล้วมีการนำมาปลูกบ้าง แต่ไม่ได้เยอะเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการสกัดได้ ใช้เป็นแค่ไอเดีย มีเกษตรกรรมมาให้ความช่วยเหลือบ้างในการกลิ่น โดยปีนี้เรากลับมะนาวโดยใช้เครื่องกลั่นมาลองกลั่น แต่ยังไม่ได้นำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์เป็นเรื่องเป็นราว สรุปกลิ่นควรจะใช้กลิ่นของต้นเกล็ดตะวา ปิบ ในฐานะเป็น top5 ของพันธุ์ไม้ล้านนาที่ควรอยู่ในสปา

กิจกรรมที่นี้มีการประดิษฐ์ทำนวดและพิสูจน์ทำนวด ว่ามีความสบายและลดความเสี่ยง พอได้แล้วก็ การฝึกนวด, ถ่ายทอด (คนในเมือง, ชุมชน) พอได้แล้วก็มาประดิษฐ์ทำที่ 2-3 และต่อๆไป ซึ่งที่นี้ถือ ว่าสำคัญที่สุด

ผู้สัมภาษณ์ : มีแนวคิดจะทำสวนสมุนไพรไว้ในโครงการบ้างไหม

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มีแต่ติดข้อจำกัดด้านการดูแลรักษา เราก็เคยนำต้นมะลิมาปลูก เอาเมล็ดอะไรมาปลูก เราทำแบบธรรมดา เหมือนพอเพียงเหมือนกัน

เสียง : เราก็ศึกษา แต่ยังไม่ได้รูปแบบที่จะนำมาใช้เพราะเสียงดนตรีแบบล้านนาจะมี เสียงกลองสะบัดไชย ซึ่งอีกทีก็ครีโกรม ยังไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับที่แบบนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ผมไปพบเว็บไซต์หนึ่งคือ siam spa ที่สามารถดาวน์โหลดเพลง ประมาณ 4-5 versions มีความไพเราะอย่างมาก

ผู้ให้สัมภาษณ์ : แต่ถ้าเอาเพลงเหล่านั้นมาใช้จริง อาจารย์กลัวจะเป็นรูปแบบการให้บริการเกินไป เพราะที่นี้เน้นการ ทำวิจัยและถ่ายทอด เรานั่นงานบริการเพื่อศึกษา

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวตัดตอน (เนื่องจากใช้เวลาในการสัมภาษณ์ค่อนข้างนาน) เพื่อโน้มน้าว ให้ผู้ให้ สัมภาษณ์ช่วยกรอตาราง การเปรียบเทียบ ความเหมือน, แยกต่าง ตามเอกสารที่แนบมา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : กรอกแบบฟอร์มพร้อมซักถามข้อสงสัย

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ผู้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็น ไปด้วยดี

การสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 วันที่ 18 มกราคม 2551

ผู้ทรงคุณวุฒิ อ.มาลี สิทธิเกรียงไกร

ส่วนข้อมูล

ผู้สัมภาษณ์ : แนะนำตัว, หัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ และรายละเอียดของขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ ทำเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบล้านนาสถาปัตยกรรมโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ครั้งนี้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการบำบัดสุขภาพ ล้านนา เปรียบเทียบ กับทางด้าน การบำบัดแบบสปา สำหรับ วิทยานิพนธ์ เรื่องการออกแบบล้านนาสถาปัตยกรรมโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ (อธิบายต่อตามคำชี้แจงในแบบการ สัมภาษณ์) ลักษณะวิจัยฯ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีความต้องการปรับเปลี่ยนเป็นเชิงปริมาณ เนื่องจาก งานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนมากใช้การสัมภาษณ์, การสังเกตเป็นหลัก โดยเครื่องมือวิจัยจะเป็นตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งต้องอาศัยความรู้ และประสบการณ์ในการทำวิจัย เพื่อการ วิเคราะห์สรุปจำแนกประเภท, ลักษณะ จึงทำให้มีน้ำหนักที่น่าเชื่อถือในการวัดค่อนข้างน้อย กลุ่มที่ ปรักษยานวิจัย จึงอยากต้องการการบรรยายสถิติ(เชิงปริมาณ) มากกว่าเชิงพรรณนา(เชิงคุณภาพ) จึง

มีการแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้ตารางการประเมินแบบเปรียบเทียบและมาตรการประเมินแบบตัวเลข เพื่อที่จะนำ แสดงการจัดอันดับลักษณะตามแบบวิจัยเชิงเชิงปริมาณต่อไป

ผู้ให้สัมภาษณ์ : สงสัยว่าทำวิจัยเชิงคุณภาพแต่สงสัยว่าต้องคิดแปลงคุณภาพเป็นปริมาณ หมายความว่าทำเป็นแบบออกมาหรือ แล้วอาจารย์ที่คณะ ตั้งคำถามว่า ได้เอาความคิดนี้มาจากไหน อย่างนั้นหรือ

ผู้สัมภาษณ์ : อธิบายว่า ข้อสรุปในบท literature review เรื่องกิจกรรมการบำบัดสุขภาพแบบ ล้วนมาได้สรุปออกมาเป็นตาราง จากการใช้อ็กรประกอบการรับรู้สัมผัสทั้ง 5 ของสปลา สรุปได้ว่า กิจกรรม มีการนวด เอาเอ็น ย่างาง เพื่อหากิจกรรมที่เหมาะสมกับสปลาต้นแบบ (ตามตารางใน โครงร่างงานวิจัย) ทำให้มีความเชื่อถือค่อนข้างน้อย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ความจริงสปลาที่มีองค์ประกอบทั้ง 5 อย่าง ไม่น่าแยกกันเป็น รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส เป็นลักษณะองค์รวม ไม่น่าจะแยกเป็นตาราง ว่า สมุนไพร มีความเป็นรูป 3 เป็นรส 5 กล่าวอีก ว่า จริงๆแล้ว สมุนไพรที่มีความเป็นกลิ่นมากกว่า เพราะสมุนไพรนั้นไม่มีรส คนเข้าสปลาสิ่งที่ได้กลิ่น กลิ่นแรกจะเป็นสมุนไพร แบบอโรมาเทอราพี

รูปของคุณคืออะไร เพคเกจ การตกแต่ง

ผู้สัมภาษณ์ : สถานที่มากกว่าครับ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ส่วนมากการเข้าไปในสถานที่ที่ต้องการการตกแต่งที่ให้เราดื่มด่ำ เหมือนกับย้อนยุค ก็สรุปว่ามันควรเป็นองค์ประกอบเดียวกันทั้ง 5

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวอธิบายลักษณะปัญหาและจุดประสงค์ในการทำวิจัยอีกครั้ง

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ถามทำไมถึงใช้คำว่า ล้วนมาสปลาต้นแบบ หมายความว่าไม่เคยมีคนทำ แล้วเราไป ออกแบบขึ้นใหม่มาหรือ

ผู้สัมภาษณ์ : ชื่อหัวข้ออาจยังไม่นิ่งครับ อธิบายเพิ่ม

ผู้ให้สัมภาษณ์ : สงสัยเพราะมันมีสปลาที่ทำสไตล์ล้วนมาอยู่แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ล้วนมาสปลาต้นแบบแต่เลือกใช้ คำว่า “โดยใช้สภาพแวดล้อมท้องถิ่นล้วนมา”

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวตัดตอนเพื่อ โน้มน้าว ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ช่วยกรอกรายการ เปรียบเทียบ ความเหมือน, แตกต่าง ตามเอกสารที่แนบมา

อธิบายถึงการศึกษาชุดวิทยุมิ, จากเอกสาร ที่มาของประเภททางกิจกรรมการบำบัดแบบล้วนมา 2 แหล่งไม่ตรงกัน อธิบายเหตุผลของการสรุปกิจกรรมการบำบัดแบบล้วนมา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : การสรุปทำได้ทั้ง 2 วิธีแล้วแต่จะมองมุมไหนก็ได้ ไม่มีถูกผิด ถ้าเขียนโดยคิดแบบ องค์รวมก็จะสรุปออกมาคล้ายๆกับอาจารย์ยิ่งยง ที่สรุปไว้

ผู้ให้สัมภาษณ์ : กรอกแบบฟอร์มพร้อมซักถามข้อสงสัย

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นไปด้วยดี

ผู้สัมภาษณ์ : ชักถามประวัติการทำงาน

ผู้ให้สัมภาษณ์ : เอาหนังสือ เรียนรู้และเข้าใจหมอฟันบ้านมาให้ยืม กล่าวเสริมอีกว่าสปานี้เกี่ยวข้องกับกฎหมายด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวขอบคุณเรื่องหนังสือ และบอกว่า ได้ศึกษาเรื่องกฎหมายพอสมควรจาก กระทรวงสาธารณสุข

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์สนใจ ทำวิจัยเกี่ยวกับสปาด้วยหรือครับ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : สนใจเรื่องการแพร่หลายของการนวด และกิจการสปาที่เกิดขึ้นในเชียงใหม่ เป็นทางด้านสังคมศาสตร์มากกว่า เพราะสนใจศึกษาเรื่อง ความรู้ชาวบ้าน, ภูมิปัญญาชาวบ้าน แต่เวลาที่ถูกเอามาใช้ ชาวบ้านไม่ได้ใช้เป็นชนชั้นกลางมากกว่าเหตุผลเพราะเรามีแพทย์พื้นบ้าน, แพทย์แผนไทย จีนมาเพื่อจะลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

ผู้สัมภาษณ์ : เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้วยนะครับ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ใช่ ช่วยให้ชาวบ้านมีความรู้ด้านการรักษาสุขภาพ แต่กลับถูกนำไปใช้กับอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อเป็นธุรกิจ และถูกใช้กับอีกสังคมหนึ่ง ไม่ได้ใช้ในสังคมเมืองเชียงใหม่ และอยากดูการเจริญเติบโตของธุรกิจสปาที่ส่งผลกระทบต่อเชียงใหม่ แต่บางอย่างก็คิดชื่อกฎหมาย จากที่ทราบมา หมอนวดทั่วไปไม่สามารถเปิดทำธุรกิจสปาได้ เพราะมีข้อกำหนดหลายอย่างทางกฎหมาย จนกลายเป็นเรื่องของธุรกิจมากกว่าสุขภาพของประชาชน

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นไปด้วยดี

การสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 วันที่ 18 มกราคม 2551

ผู้ทรงคุณวุฒิ อ.อารีวรรณ กลั่นกลิ่น

ส่วนข้อมูล

ผู้สัมภาษณ์ : แนะนำตัว, หัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ และรายละเอียดของขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ ทำเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบล้านนาสปาโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นดินจังหวัดเชียงใหม่ และจะขออนุญาตเพื่อการสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อาจารย์คิดว่าถ้าจะทำคุณภาพก็ทำคุณภาพไปเลย แล้วก็สร้างเครื่องมือขึ้นมาใหม่เป็นแบบสัมภาษณ์ การทำคุณภาพก็มีวิธีการอยู่ 2 อย่างคือ สัมภาษณ์ in-depth interview กับ focus group เราก็จะมี interview guideline ของเราแล้วสัมภาษณ์ซึ่งก็จะมี semi structure ซึ่งเป็นกรอบอยู่บ้างเล็กน้อย เช่นเรื่องของสปาโดยใช้ ambient , กิจกรรมเราก็จะไปก่อนในแบบสัมภาษณ์ ได้มาเสร็จ เวลา analysis ก็จะช่วยที่ analysis ไปตามนั้นแหละ ข้อมูลที่เราได้ต้องอิมตัวแล้วถึงมา

categorist ในแต่ละประเด็นได้ ก็ไม่ยากแต่อาจใช้เวลาในการสัมภาษณ์หลายครั้งหน่อย เราก็กลับ **code** กลับไปกลับมาในประเด็นหลักๆ ที่ **need** ตาม **research question** ของเรา

ถ้าไม่เอาเชิง **Qualitative** จะเอา **quantitative** เราต้องไปทำสร้างแบบสอบถามทำมาจาก **conceptual framework** ของเรามาก่อน **review literature** จนคิดว่าน่าจะเพียงพอแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : เชิง **qualitative** ไม่จำเป็นต้องมี **review literature** หรือครับ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ไม่จำเป็น แต่ก็ไม่น่าจะเสียหาย ก็ไม่มีใครรู้อยู่แล้ว และก็ไม่มีคน **experts** พอที่จะตอบคำถามของเรา การทำแบบ **quantitative** หลังจากพอเห็นแนวทางบ้างแล้ว เราก็นำไปทำ

แบบสอบถามตาม **conceptual framework** มาก่อนว่ามีอะไรที่เกี่ยวข้องบ้าง เช่น กิจกรรมในสปา ฯลฯ หรือ **safety** ในสปา ต้องอย่างนี้ ต้องอย่างนั้น บรรยากาศในสปาต้องเป็นอย่างไร ก็เป็นกรอบ

conceptual framework ในการทำแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามไปหาความ **varied- reliability**

โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นผู้ตรวจสอบ แล้วกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้ใช้บริการ, ผู้ให้บริการ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ลองกลับไปปรึกษาที่ปรึกษาอีกทีดีไหม

ถ้าเป็นงานวิจัยโดยการ **Combine 2** อย่าง เริ่มต้นด้วย **qualitative** แล้วไป **develop** เครื่องมือ **instrument** ต่างๆ มันยากเกินไป ถ้าเป็นปริญาเอกจะทำอย่างนั้น คือเริ่มต้นด้วย **qualitative** แล้วไป

develop เครื่องมือเองเสร็จแล้วก็ **varied- reliability** เหมือนกันแล้วก็ไปวัดอีกทีซึ่งมันจะต้องใช้เวลา

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

การสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2551

ผู้ทรงคุณวุฒิ อ.เอนก ศิริโรราชัย

ผู้สัมภาษณ์ : แนะนำตัว, หัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ และรายละเอียดของขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์

ทำเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบสัณฐานสปาโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นดินจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการบำบัดสุขภาพ

สัณฐาน เปรียบเทียบกับ การบำบัดแบบสปา สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่อง การออกแบบสัณฐาน สปา

ต้นแบบโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นดิน จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ชื่อ อ.เอนก ศิริโรราชัย วันเดือนปีเกิด 30 มกราคม 2459 อายุ 52 และที่อยู่ อ.สัน

ทราย สถานภาพสมรส แต่งงาน วุฒิกการศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ รับราชการ ที่ทำงาน ศูนย์อนามัยที่

10 จ.เชียงใหม่ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข

ผลงานทางวิชาการ การทบทวนโครง-การประเมิน โครงการกรุงเทพสู่เอจัส, ประเมินการ

รับรู้-ความรู้สึก การใช้วัคซีนโรคไวรัสตับอักเสบ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

บทบาททางสังคม -

ข้อมูลเกี่ยวกับการบำบัดสุขภาพล้านนา

ผู้สัมภาษณ์ : ประวัติความเป็นมาของการแพทย์พื้นบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : คงไม่รู้ว่าการแพทย์พื้นบ้านเริ่มต้นขึ้นมาเมื่อไหร่ เพราะมันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ในการต่อสู้กับปัญหาที่มีอยู่ คงมีมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว ว่าถ้ามีอาการอย่างนี้กินอันนี้แล้วมันรู้สึกดี เป็นการเรียนรู้ของมนุษย์ที่จะแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ จนก่อตัวจากชุดความรู้ จนก่อรูปขึ้นมาเป็นทฤษฎีหนึ่ง โดยคนคนนั้นต้องมีความเป็นปัญญาชนอยู่ด้วย สิ่งที่เป็นความรู้ที่เป็นพื้นฐานอยู่กับชาวบ้าน ก็จะมีอยู่ตลอดอยู่แล้ว การเดินทางข้ามถิ่นไปมาก็เกิดของการไหลความรู้เข้าหากัน ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ต่างบ้านต่างเมือง บางอย่างก็อาจไม่มาตกตะกอนที่นี่ เพราะบางอย่างอาจจะไม่เหมาะสมกับระบบภูมิวิเวศน์ เช่น พืชพันธุ์แต่ละที่ไม่เหมือนกัน อาจต้องใช้การดัดแปลงเกิดการลองผิดลองถูกเรียนรู้ผสมผสานกัน จนกระทั่งการเรียนรู้ตกตะกอน สามารถมาใช้ประโยชน์ได้จริง เรื่องการจัดการก็มีส่วนเกี่ยวข้อง บางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย ก็เป็นเรื่องสมุนไพร แต่เป็นเรื่องทางจิตใจก็เป็นเรื่องของพิธีกรรมเข้ามาช่วย ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนก็เรียนรู้ว่า เรื่องอย่างนี้ต้องใช้กระบวนการอย่างนี้ อาจทำการสิ่งเหนี่ยวนำธรรมชาติเข้ามามีส่วนในกระบวนการเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกัน แบบอยู่เย็นเป็นสุข

ผู้สัมภาษณ์ : กำเนิดการแพทย์พื้นบ้านล้านนา ความหมายของคำว่าล้านนา มีการคลบรวมของชาติพันธุ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ที่มีเหมือนกันหมดทั้งส่วนที่เกิดขึ้นจากภายใน ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเกิดจากคนที่ช่างสังเกต ช่างเรียนรู้ ทดลอง และสืบทอดต่อ ขณะเดียวกัน ก็มีอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มพ่อค้าซึ่งเดินทางมาก เช่นพ่อค้าวัวต่าง มีบทบาทมากในการขยายความรู้ในการแลกเปลี่ยนระหว่างเดินทาง เช่นความรู้เกี่ยวกับ โรคภัยไข้เจ็บ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสิ่งห้าลาสัตว์ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องผี โรคใหม่ ที่ต่างจากถิ่นเดิม เส้นทางเดินของพ่อค้าวัวต่างก็เป็นเส้นทางหนึ่งของการไหลของความรู้ คิดว่าสำหรับของล้านนาเองก็เป็นความรู้ที่เกิดช่วงภาวะสงครามก็มี เชื่อว่าเรื่องของการนวด การทำแผล การรักษาบาดแผล เกิดขึ้นช่วงภาวะของสงคราม บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่สืบทอดมาจากวิชาการต่อสู้ เช่นมวยพื้นบ้าน การฟันดาบ มีชุดความรู้ที่ควบคู่มาจากวิชาการต่อสู้ด้วย ยกตัวอย่าง งาม งามยาก็จะสอนเรื่องพวกนี้ด้วย สอนเรื่องการรักษาตัว ฟกช้ำ ช้ำใน ไข้ยาตัวนี้หรือ คุรดาบก็จะสอนเรื่องการบาดเจ็บจากการถูกฟัน ก็ไข้ยา หรือวิธีการตัวนี้ตัวนั้น เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : หรืออาจมีการเปลี่ยนถ่ายความรู้ จากกลุ่มข้าศึกศัตรู เช่น พม่า หรือไทยใหญ่ ตามที่อาจารย์ยังง ให้อธิบายเกี่ยวกับต้นกำเนิดของการย่ำขาง ว่า มีคำทองคาถาที่ใช้ร่วมกับพิธีกรรม เป็นภาษาจากไทยใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มันมีประเด็นทางสังคม ในเรื่องของภาษากับแหล่งที่มา ของวัฒนธรรมว่ามาจากที่ไหน บางครั้งก็บอกเรื่องจิตวิทยาที่อยู่在那ั้น เช่น การสร้างความเชื่อมั่น พลัง ที่อยู่ในกรรมวิธีการรักษา บางคาถาใช้ภาษาบาลีเสร้สร้างความขลัง ความน่าเชื่อถือ บางภาษาก็ใช้ท้องถิ่นที่มีความหยาบ ความหนักแน่น เพื่อสื่อถึงความน่ายำเกรง บางภาษาก็ใช้คำร้อง เช่น ร้องขวัญ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในชุมชน

จากคำถามที่ว่าความรู้ทางด้านนี้เกิดจากการไหลรวมของชุดความรู้ ทั้งจากพม่า เขมร โดยเขมรแต่เดิมก็เป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้ต่างๆ ในอดีต มอญก็เป็นอีกกลุ่มที่ทรงความรู้ซึ่งมีชุดความรู้ต่างๆซึ่งถูกกลืนไปยังล้านนาและพม่า

ผู้สัมภาษณ์ : ย้อนกลับไปเรื่องความรู้ทางเขมรหน่อยครับ เคยได้ยินว่ามีโรงโรครักษา ในแถบภาคกลางตอนบน

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ไม่มีความเชื่อเรื่องโรงโรครักษา เป็นโรงพยาบาลน่าจะเป็นที่ที่รวบรวมองค์ความรู้ หลายหลายความรู้มาประกอบกัน เหมือนทีมงานวิจัย เป็นที่ใช้สร้างองค์ความรู้มากกว่า ใช้เพื่อรักษาคนไข้

การจัดการของรัฐส่วนกลาง ก็เป็นอีกประเด็นที่น่าสนใจ การจัดการเรื่องสุขภาพของรัฐในอดีตไม่เคยมี บทบาทของรัฐไม่ต้องการที่จะดูแลประชาชนของคนอย่างนั้น แต่ถ้าเป็นระบบทาสก็เป็นการกวาดต้อน ผู้คน ไพร่พลในสมัยนั้น เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ในการทำงาน เพื่อความสุขสบายของตนเอง และหลังจากยุคทาส ก็รับกันเพื่อข้าว วิถีคิดก็เช่นกัน เช่น การนับถือศาสนา พุทธ พราหมณ์ ฝู ในวิถีพุทธไม่ได้มาหักล้าง

การจัดตั้งเมืองเชียงใหม่ก็มีแนวคิดในการจัดตั้งเมืองให้เป็นเมือง ศักดิ์สิทธิ์ มีการสร้างวัดในเชียงใหม่จำนวนมากมาย รวมถึงไพร่พลชั้นสูง เช่นขุนนาง อำมาต คนสนิทที่จะให้มีที่อยู่ใกล้กับใจกลางเมือง ส่วนที่ไม่ไว้วางใจก็ให้อยู่ไกลออกไปหน่อยตามกำแพงเมือง เป็นต้น เหล่านี้ก็จะมีการสร้างวัด ที่สำหรับเป็นที่เคารพศรัทธาของแต่ละคน จึงทำให้มีวัดในอดีตจำนวนมาก และวัดเหล่านั้นยังเป็นที่ใช้สร้างองค์ความรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ไปสู่ชุมชน ดังนั้นวัดก็เป็นส่วนหนึ่งของการที่เชื่อมโยงความรู้จากภาครัฐสู่ชุมชน ทั้งทางด้านการรวบรวมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ในบทบาทที่เป็นคุณ แต่ไม่ใช่ที่มาขององค์ความรู้ คัดกรองความรู้ วิวัฒนาการในการคัดกรอง คัดสรรค้ องค์ความรู้ บางส่วนนำกลับมาใช้กับชุมชน บางส่วนที่ดีหน่อยก็ใช้ในรั้วในวัง เป็นต้น สำหรับในสังคมไทยยุคหลังรัชกาลที่ 5 รัฐใช้การแพทย์เข้าควบคุม มีบทบาท ในการปกครอง

ผู้สัมภาษณ์ : สถานการณ์ของหมอพื้นบ้านล้านนา กับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ผู้ให้สัมภาษณ์ : โดยรวมก็ดีขึ้นจากเดิมถูกทอดทิ้ง ระบบความรู้เหล่านั้น ราว 50-60 ปีที่ผ่านมา ระบบการแพทย์พื้นบ้านถูกกีดกันให้อยู่นอกระบบ ตามว่าใครคือผู้รักษาภูมิปัญญาเหล่านั้น ไม่ใช่รัฐ

ไม่ใช่สถาบันวิชาการ ไม่ใช่ระบบมหาวิทยาลัย ไม่ใช่ระบบการศึกษา ผู้รักษาคือชาวบ้าน ที่มันต่อ ยอดองค์ความรู้มาถึงปัจจุบันนี้ แต่ผู้รักษาองค์ความรู้เหล่านี้ไม่ได้รับอะไรตอบแทน แต่รักษาเพราะ จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันต้องใช้ ช่วยเหลือชีวิตของคน ณ วันนั้นมันดีขึ้น รัฐให้การยอมรับ ของ ถูกสังคมยอมรับ ถูกกลไกทางการตลาดยอมรับ ถามว่าทำไมถึงยอมรับ ตรงนี้น่าสนใจว่าเพราะ อะไร กระแสสังคมมีความเอาสิ่งที่เป็นพื้นบ้านเป็นชาย เกิดขึ้นทั่วโลก ตามความเข้มข้นแต่ละพื้นที่ อาจมองว่าภูมิปัญญาเป็นจุดขายของแต่ละพื้นที่แต่กลับสามารถนำไปใช้ขายในพื้นที่ทั่วโลกได้ ตาม ข้อความของอาจารย์นิธิ ว่าคนเรารับกระแสบริโภคนิยมง่ายขึ้น เหมือนแกะดำในฝูงแกะขาว จากสิ่งที่ดีที่สุดกลายเป็นการเหมาโหล แต่ทุกคนต้องรับได้ เขาจะไม่ตัดแปลงระบบตรงนั้น แต่ ตัดแปลงการรับรู้ของคนให้รับรู้ผิดเพี้ยนไป โดยการคิดแบรนด์ โฆษณาชวนเชื่อต่างๆ เป็น การตลาดแบบหนึ่งโดยการพยายามจะสร้างให้สินค้าดูหลากหลายแต่ไม่ได้หลากหลายจริง เกิด ขึ้นกับผู้บริโภคทั้งโลก

รูปแบบท้องถิ่นกลายเป็นรูปแบบที่ขายได้ดี เช่นสินค้าที่เป็น Local แต่ว่าวางขายในชั้นห้างที่เป็น Gobar เหมือนกับสินค้า Otop สินค้าพื้นบ้านต่างๆ หรือการแพทย์พื้นบ้าน เช่น การนวดไทย ๆ ก็ กำลังจะเป็นอีกหนึ่งที่เข้าสู่ระบบ แบบนี้ เช่น วิธีการผลิต เดียวนี้การนวดไม่ได้เรียนแบบดั้งเดิม ต้องเรียน 108, 160, 352 ชม. ผลิตขึ้นเป็นลักษณะปั๊มเหมือนโรงงานปั๊ม พอคุณปั๊มมาต้องมี มาตรฐานเดียวกัน คำว่ามาตรฐานมาจากระบบอุตสาหกรรม มาตรฐานกับคุณภาพนี้ต่างกัน มาตรฐานนั้นสะท้อนความเหมือนกันขั้นต่ำที่สุด มาตรฐานขั้นต่ำต้องเป็นอย่างนี้คุณต้องสร้าง มาตรฐาน นี่ก็มาตรฐาน 108, 160, 352 ชม. ส่วนคุณภาพในการรักษาโรค หรือที่เรียกว่ารสมีอนัน ไม่เกี่ยว แต่ถ้าจะว่าคุณนี่มีฝีมือดีแค่ไหนก็ไปคูที่ ชั่วโมง ซึ่งคือวิธีการผลิตแบบระบบอุตสาหกรรม ซึ่งไม่ต่างอะไรกับระบบมหาวิทยาลัย ซึ่งผลิตนักศึกษาเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม ตัวความรู้ ตัวการ ผลิต ตัวผู้ผลิตก็จะเป็นการผลิตแบบอุตสาหกรรม เพื่อกระจายสู่ตลาด กระบวนการกระจายสู่ตลาด ก็เป็นกระบวนการแบบอุตสาหกรรม เวลานี้ตัวหมอนวดที่กำลังเปลี่ยนไปตามแรงดึงดูดต่างๆ ที่ ตลาดให้ความสนใจ ออสเตรเลีย อเมริกา ไปแล้ว ตอนนี้เรื่องนวดเป็นประเด็นต่อสองในเวทีการค้า ทุกที่ เช่นอเมริกาเจรจา FTA กับไทยก็ต่อลงว่าจะส่งคนไทยไปเป็นครูสอนนวดในอเมริกาได้ไหม เท่าไร หรือการแลกเปลี่ยนเรื่องอะไหล่รถยนต์ หรือนมวัว ก็มีเรื่องนี้ด้วยว่าจะเอาครูสอนนวดไป ออสเตรเลียเท่าไรอะไอย่างนี้ ทั้งหมดก็เป็นระบบอุตสาหกรรมหมดเลยทั้งตั้งแต่ว่าระบบ การผลิต การกระจายตัว การบริโภค มาตรฐานอะไรอย่างนี้

ถามว่าการแพทย์พื้นบ้านอย่างอื่น จะเข้าไปในระบบอะไรแบบนี้ใหม่ ก็กำลังลื่นไหลไปแบบ เดียวกัน ถามว่าเราทัศนคติมันได้ไหมเราอาจจะลุ่มมันได้ แต่ผมไม่เชื่อว่าเราจะทัศนคติมันได้ เวลานี้ เราจะเริ่มเห็นแล้วว่า ย่ำข้าง ย่ำเต็มไปหมดเลย ตอนนี้เรื่องกระบวนการผลิต เริ่มจะเป็นกึ่ง

อุตสาหกรรมแล้วนะ เริ่มมีโรงเรียนสอนกระจายหลายที่ เวลานี้เราจะเจอว่าสปาหลายที่หรือแม้กระทั่งสถานที่เปิดบริการนวด แต่ก่อนมีนวดอย่างเดียวไม่มียาขางผสมด้วย ตอนหลังนี้จะเจอว่าสถานที่นวดแผนไทยหลายๆที่ ในเชียงใหม่จะเขียนว่า นวด นวดยาขาง เช็ดแหมก ตอกเส้น 4 อันนี้จะมาด้วยกันเป็นชุด เช็ดแหมกนี้อาจจะมาที่หลังสุดเพราะว่ามันเป็นเรื่องที่อธิบายยากขึ้นมาอีกนิด ในขณะที่ นวดยาขาง ตอกเส้น มันพออธิบายได้ง่ายๆหน่อยอีกสักพักหนึ่ง ก็จะไปสู่ระบบการบริการที่หรูขึ้น อย่างเช่นตามโรงแรม เหมือนนวด ใหม่ๆก็จะเข้าสู่โรงแรม เข้าสู่ศูนย์การค้า เข้าสู่อะไรแล้วก็เริ่มเป็นที่แพร่หลายเริ่มมีคนรู้จักมากขึ้น ซึ่งก็จะเริ่มมีการควบคุมคุณภาพมาตรฐานขึ้นมา คนก็จะเริ่มตั้งโจทย์ว่าอันไหนดีกว่ากันแน่ คนนี้ยาแล้วทำไมเคล็ด ทำไมไม่มีมาตรฐานถ้าฉันขอคู่มืออะไรได้ไหมมีใบหรือมีหลักฐานอะไรดูว่า เหมือนกับมีการประทับตรา ออ. มาตรฐานอุตสาหกรรม ซึ่งระบบพื้นฐานก็จะถูกตีกรอบขึ้นมาเลยว่าคุณต้องส่งมีมาตรฐานขั้นต่ำอย่างนี้ แล้วมาตรฐานที่ดีก็คือว่า เข้าครอสอบรม นับชั่วโมงกันง่ายที่สุด คุณก็จะถูกผลิตในกระบวนการแบบนี้ทันที กระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมก็จะเข้ามาตอบรับ ฉะนั้นคาถาก็จะถูกผลิตในระบบอุตสาหกรรมเหมือนกัน แต่เพื่อทำให้มันขายได้ถ้าสิ่งเหล่านั้นมันเป็นจุดขาย เขาก็จะไม่ทำให้มันเป็นอุตสาหกรรมรูปแบบภายนอกเขาก็จะทำให้มันเป็น Local ฉะนั้นสถานการณณ์แพทย์พื้นบ้านจากกระแสวัฒนธรรมการบริโภคซึ่งกำลังไหลเข้ามาแบบนี้มาเป็นห่วง

การแพทย์ทางเลือก เป็นระบบทางเลือกที่มาจากข้างนอก คนละฐานวัฒนธรรม คนละฐานความรู้ เช่นเรื่องการฝังเข็ม เรื่องการใช้ยา เรื่อง Stem cell เข้ามา ซึ่งตรงนี้ก็ ถามว่ามีประโยชน์ไหม ก็มีประโยชน์แต่จะตัดขาดจากระบบวัฒนธรรม ระบบนิเวศน์บ้านเราพอสมควร แต่มันเข้ามาแบบไม่ใช่นองคร้อมหรือ เป็นส่วนๆ เข้ามา ใหม่เข้ามาเป็นความรู้ที่น่าสนใจ หลังเข้ามาโดยไม่ถูกคัดเลือก เราจะรู้ได้อย่างไรอันไหนเป็นของจริงอันไหนของปลอม เป็นอีก โจทย์หนึ่งที่เราต้องหาทางแก้กันไป คือไม่ปฏิเสธที่จะรับรองความรู้จากที่อื่นๆ แต่เราก็ต้องมองเห็นข้อดี ข้ออ่อนของเค้า และก็มองเห็นว่าเราจะคัดเลือกคัดกรองอย่างไร

ผู้สัมภาษณ์ : การบำบัดสุขภาพแบบล้านนา ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง, ชนิดใดเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับ สปาล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : จริงๆแล้ว นวด นวดยาขาง เช็ดแหมก ก็เป็นระบบทางกายนะ ที่ผมสนใจอีกชนิดหนึ่งคือ โปกกระม่อม คือการใช้สมุนไพรมาตำแล้วพอกบนศรีษะหรือ เจอที่เอาเทียนมาหยดแล้วพอกเทียน หรือฝังเข็ม หลายคนก็มาบอกว่า มันไม่ได้นำเข้าจากจีนนะ มันเป็นเรื่องที่อยู่กับสังคมไทยมานานแต่มันหายไป ผมไม่อยากจะต่อสู้อะไรอะไรเป็นของไทยอะไรเป็นของชาติอื่น ผมว่ามันเป็นความคิดเรื่องชาตินิยมมากเกินไป ไม่รู้จะแย้งชิงกันทำไม ความรู้มันไหลไปไหลมาได้ตลอด ผมว่าการแลกเปลี่ยนยังมีความสำคัญกว่าการมาแย้งชิงกันว่า อันไหนเป็นของใครของใคร

แต่กระแสชาตินิยมกำลังแรง เช่น ตอนหลังเคยได้ยินว่ามีความรักชาติราคาถูกมันเยอะ ก็เป็นจุดขายอีกอัน แต่อาจเป็นการขายในบทบาทของรัฐ สร้างความรู้สึกว่าคุณยังมีชุมชนของคุณอยู่ คือชุมชนชาติอะไรอย่างนี้นะ แต่จริงๆ ไม่รู้ว่ามีอยู่จริงหรือเปล่า แต่ว่าสร้างความรู้สึกเสมือนจริง และให้คุณความรู้สึกได้ถึงความกระปี้กระเป่ากับเรื่องนี้ได้ในราคาถูกๆ อย่างเช่น คุณไม่รู้ว่าจะแสดงออกซึ่งความรักชาติได้อย่างไร แต่เมื่อคุณไปเชียร์บอลทีมชาติคุณจะรู้สึกภูมิใจละ หรือเรื่องอะไร เรื่องพระนเรศวรมหาราช คุณแค่จ่ายดั่งค์แคร์ยี่ห้อหนึ่งคุณก็ภูมิใจละว่าได้แสดงออกเรื่องความรักชาติแล้ว เรื่องความรักชาติราคาถูกนี้ก็พอ โอเค เพราะมันก็ช่วยผ่อนปรนเรื่องการรักชาติลงได้ แต่ที่นี้เรื่องการแพทย์เนี่ยก็มีการเถียงกันเยอะว่า อันนี้เป็นความรู้ของไทย ของจีน ของอินเดีย ไม่รู้จะเถียงกันทำไม หรือแม้กระทั่งต้นพริกก็มาเถียงกันทำไมว่าเป็นของไทย หรือของแอฟริกาได้ แต่ก็มีประโยชน์ตรงที่จะดูว่าการขยายตัวของสายพันธุ์พืชนี้ขยายตัวอย่างไร

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเรื่องของการจดสิทธิบัตร อย่างเช่นเรื่องข้าวหอมมะลิ อาจเป็นตัวอย่าหนึ่งของการเกิดกระแสภูมิปัญญา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อันนี้คือส่วนหนึ่ง ก็คือว่ากระแสของเรื่องภูมิปัญญาไทยเนี่ย มันมีอยู่ 2-3 อันอยู่ในความคิด ส่วนหนึ่งมีความคิดเรื่องของการนิยมเรื่องชาวบ้าน ในตัวชาวบ้าน ความนิยมพื้นบ้าน ซึ่งบางครั้งก็อาจจะพอดี บางครั้งก็อาจจะเรียกว่า Romantic ไปหน่อย Romantic กับชาวบ้าน Romantic กับอดีต อะไรที่ดงาม Romantic กับธรรมชาติดั้งเดิม อีกวิถีคิดชุดหนึ่งคือวิถีคิดแบบชาตินิยม ก็คือว่านี่เป็นของไทย นี่คือวิถีไทย นี่เป็นการแพทย์แผนไทย แล้วสองวิถีคิดนี้ก็มีมาผนวกกัน แต่จริงๆ มันเป็นคนละชุดกันนะ แล้วมันก็มีมาผนวกกันแล้วมันก็สร้างแรงผลักดันทางสังคม ถามว่าทั้งสองวิถีคิดเนี่ย ในระยะยาวอันตรายไหมผมว่าอันตราย แต่ว่าเฉพาะหน้า โอเคมันเป็นแรงผลักดันในการฟื้นฟูสิ่งเหล่านี้กลับมา แต่ว่าถามว่าจะสมทานความคิดเหล่านี้ไหม เราไม่เอา

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์พอจะกำหนดได้ไหมว่าการแพทย์พื้นบ้านชนิดใดที่พอจะเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสปป.จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผมไม่คิดว่าสปป.จะอยู่นานในสังคมไทย ไม่คิดว่าจะบูม อันนี้พูดกันตรงๆ สุดท้ายเนี่ยทุนที่ใหญ่กว่ามันก็จะกลืนแทนที่เล็กกว่า สุดท้ายโครงสร้างมันก็จะทำให้เกิดแมงเม่าบินเข้ากองไฟจำนวนมาก กลุ่มที่มีทุนหนากว่าก็จะยึดอยู่ได้ กลุ่มผู้บริโภคนในสปป. คนที่เข้าสู่ระบบรับบริการ เข้าต้องการอะไร จากสปป. กลไกทางธุรกิจอันนี้เค้าต้องการผู้บริโภคแบบไหนเค้าก็ไปตัดแปลงผู้บริโภคให้มารองรับเค้าได้อย่างไร ผมว่ามันไม่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันประการที่หนึ่ง แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันจะอยู่ไม่ได้ในทางการตลาดนะ มันก็อยู่ได้ ยกตัวอย่างเช่นครีมทาตัวแล้วทำให้ขาว มันไม่สอดคล้องกับคนไทยเลยแต่มันก็ยังขายได้ มันสามารถสร้างความรู้สึกกับคนไทยได้ว่าขาวเนี่ยดีกว่าดำแล้วมันประสบความสำเร็จในเรื่องนี้ นะครับ ถาม

ว่าสปาจะประสบความสำเร็จใหม่ถ้าคุณมาที่สปาแล้วจะผ่อนคลายได้ดี จุดขายหลักคือเรื่องผ่อนคลายใช่ไหม แล้วถ้าคุณกันทางการตลาด แล้ววิจัยว่าคนที่เข้าสปาคือใคร อันที่หนึ่ง คือผู้ชายไม่ใช่ผู้หญิงแน่แต่รูปของการโฆษณาเป็นผู้หญิงที่นอนเปลื้องผ้าข้างบนแล้วนอนคว่ำหน้าอยู่ จะคู่มือที่ๆ ก็จะเป็นรูปผู้หญิงนอนให้คนอื่นนวด ถามว่าผู้ชายที่เข้าสู่บริการสปาคือใคร คือคนที่พอจะมีรายได้ส่วนหนึ่งละ ถามว่าเค้าชอบสถานที่แบบไหน แบบเพชรบุรีดีดีไหมชอบไหม ไม่ชอบ เค้าชอบสถานที่เงียบๆ ชอบช่วงเวลาที่เป็นช่วงของการพักผ่อน ชอบสถานที่ที่เป็นการพักผ่อน อันนี้มองในแง่การตลาดนะ มองในแง่ของวิเคราะห์กลุ่มลูกค้าการตลาดของสปา ถ้าอย่างนี้คุณก็จะเจอสปาย่านเพชรบุรีดีดีไหมลึ่มระเนระนาด เพราะว่าอันที่หนึ่งแม้กระทั่งที่จอร์จยังไม่ให้เค้าจอด ใช่ไหม สปาเป็นว่าจำเป็นจะต้องมีที่จอดรถเป็นอันแรกเลย อันที่สองต้องเงียบ ฉะนั้นมีโรงพยาบาลหลายที่พยายามจะตั้งสปา ไปไม่รอดเลย โรงพยาบาลไม่ได้ให้ความรู้สึกของความเงียบ มันจะเป็นอีกอย่าง ฉะนั้นเราจะเจอว่าสปาที่อยู่รอดก็คือสปาที่ออกมาอยู่รอบนอก แถบชานเมือง มีที่จอดรถมีที่เงียบ มีบรรยากาศของการพักผ่อน ราคาที่มีส่วนเราจะเจอว่าสปาที่เข้ามาใหม่ๆ ราคาจะแพง แต่พวกที่ราคาแพงก็จะเริ่มอยู่ไม่รอดแล้ว ตอนนี้สปาที่ตั้งราคาอยู่ในระดับกลางอยู่รอดเน่าปริมาณคนเข้า ใหม่ๆ สปาไม่เน้นเรื่อง ปริมาณแต่ตอนนี้ต้องเน้นเรื่องปริมาณและราคาถึงจะอยู่รอด **จุดชี้ขาดของสปาอันที่ 1 เรื่องทำเล 2 เรื่องราคา** ถามว่าเรื่องระบบการแพทย์แถบจะไม่มีอะไรมาเกี่ยวข้อง อาจเป็นเพียงแคโลโก้อย่างที่ผมว่าแล้วอีกโฆษณาแถบทุกที่จะบอกเหมือนกันว่า น้ำหอม น้ำมันที่ใช่ ดิน โคลนที่ใช่ ก่อนหินที่เอามาใช้ สั่งมาจากประเทศนั้นประเทศนี้ เพื่อบอกว่าของที่เอามาใช้เป็นของที่มีราคาแพง ฉะนั้นจึงคิดแพง แต่ขั้นตอนของการให้บริการคุณก็จะรู้สึกเป็นไทยอย่างเช่น พนักงานต้อนรับ แต่งชุดไทย ยิ้มแบบไทย เวลาโฆษณาก็จะบอกว่าสิ่งต่างๆ ที่นำมาให้บริการมันมาจากตะวันตกเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาด แต่ถ้าลูกค้าต้องการ โดยจิตใจต้องการมาสัมผัสเรื่องความอ่อนโยน ความนุ่มนวล แบบไทยคุณก็จะใช้สิ่งเหล่านี้มาในเชิงของภาพ มากกว่าของตัวศาสตร์ พอมาถึงตัวศาสตร์ ก็จะต้องบอกว่าศาสตร์นี้ไม่ใช่ศาสตร์ไทย เพราะศาสตร์ไทยราคาถูก คุณก็จะขายแพงไม่ได้ แต่ก็จะไม่บอกตรงๆ ว่าศาสตร์นั้นไม่ใช่ศาสตร์ไทย คุณจะทำให้คนรู้สึกว่ามีพิเศษวิเศษมาไกล ฉะนั้นคุณจะไม่ใช้ภาษาไทย เช่น therapy อะไรอย่างนี้ ใช้ศัพท์ที่มันดูสูงขึ้นไป คุณสมควรแต่การจ่าย ฉะนั้น ถ้าถามว่ามันเกี่ยวอะไรกับทางการแพทย์ ก็อาจจะไม่มี แต่ผมว่าไม่ได้เป็นประเด็นหลักของสปา

จุดขายอยู่ที่ ความรู้สึกของคน ทำเลที่ตั้ง และราคา ตรงนั้นเป็นจุดชี้ขาด
 ผู้สัมภาษณ์ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ รูปแบบกิจกรรมการบริการเพื่อสุขภาพผ่านนาสปา ในปัจจุบัน

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผมว่าเรื่องนวดหน้านวดเท้านี้เป็นวิถีคิดทางการตลาด เป็นการกระจายการตลาดออกไปอีกแนวทางหนึ่ง อีกหน่อยอาจจะมินวดเด็ก นวดสัตว์เลี้ยง เป็นไปตามกระบวนการ, ทิศทาง

ทางการตลาดเพื่อไม่ให้ไปแข่งกลุ่มลูกค้ากันเอง ทิศทางของสินค้าทุกตัวก็จะเป็นอย่างนั้น การนำตัวที่จะมีขนาดหน้า ขนาดหัว ขนาดเท้า ขนาดเท้าอาจเป็นข้อยกเว้นเพราะจัดอยู่ในแพทย์ทางเลือก เป็นการชอยทางตลาด ถามว่าย่างขามีการชอยอย่างนี้ไหม ถ้าสู่ตลาดเต็มตัวแล้วมันก็จะถูกชอยเลย เช่นย่างขงสำหรับเด็ก ย่างขงสำหรับสัตว์เลี้ยง

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรกับการย่างขง ในสปา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ถ้าดูในแง่นี้ การใช้เท้าเป็นจุดขายทางการตลาดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าพูดประเด็นนี้อาจทำให้การย่างขงเข้าสู่ตลาดเร็วขึ้น (หัวเราะ) ผมว่าเรื่องนี้อาจต้องมีคนทำวิจัยก็คือว่า ย่างขงจากตอนแรกที่ไม่มีคนรู้จักแล้วออกมาเผยแพร่สู่สังคม มันได้รับการตอบรับจากคนชั้นกลาง คนที่สนใจกลับเป็นว่ากลายเป็นคนชั้นกลางในเมืองไม่ใช่ชาวบ้าน อาจจะมีปมทางจิตวิทยาเป็นส่วนหนึ่ง ก็คือเรื่องของการใช้เท้าโดยอาจมีปมของความแปลกใหม่ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน อยากจะลอง อีกส่วนหนึ่งอาจมีความรู้สึกที่ว่าแปลกที่ มันร้อน มันมีไฟรุก มันสามารถทนได้ มันมีความศักดิ์สิทธิ์ มีความน่าสนใจเป็นพิเศษในแง่ของความศักดิ์สิทธิ์ สิ่งนี้อาจมาช่วยเรื่องสุขภาพของตัวเองได้ อีกอันหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ การที่คนๆหนึ่งจะยอมให้คนอื่นเอาเท้ามาเหยียบได้มันต้องมีความเชื่ออะไรบางอย่างพอสมควร ไม่งั้นอยู่ดีๆเราไม่ยอมให้ใครมาเหยียบได้ เพราะคนไทยเรากลัวเรื่องเท้า การที่คนชั้นกลางยอมให้คนที่เป็นชาวบ้านธรรมดาเหยียบได้ ก็น่าคิด เป็นเรื่องจิตวิทยาว่าทำไมถึงยอมและยอมจ่ายตั้งค้ด้วย ผมคิดว่ามันมีปมของเรื่องความสัมพันธ์ ปมของเรื่องความเชื่อถือ ถ้าคุณยังไม่เชื่อถือถึงขั้นนั้นเกินขีดระดับหนึ่งได้ คุณจะไม่ยอมรับเรื่องอะไรคุณจะไม่ยอมให้ใครมาเหยียบคุณได้จริงไหม ถามว่าอะไรสร้างความน่าเชื่อถือได้มากในระดับนั้น อันนี้ก็อันในเรื่องของความเชื่อถือ การยอมรับ การเคารพ และอาจเป็นประเด็นทางจิตวิทยาของตัวเอง คือแพทย์พื้นบ้านให้ความสำคัญกับกระบวนการรักษา เรื่องของความน่าเชื่อถือด้วยว่า ถ้าคุณไม่เชื่อถือก็ไม่เกิดกระบวนการรักษา ฉะนั้นจะปรากฏว่า หมอจะไม่ออกไปทำการรักษานอกบ้านของตนเอง เพราะบ้านเนี่ยจะสร้างเรื่องของความน่าเชื่อถือ อันนี้เริ่มเข้ามาเรื่องของสถาปัตยกรรมแล้วนะ บ้านของหมอสร้างความน่าเชื่อถือได้ตั้งแต่ขอบรั้วบ้าน ลานบ้าน บันไดบ้าน ตรงนี้มียา มีไม้ค้ำ อุปกรณ์ต่างๆ บ้านหมอแม้กระทั่งฝ้ายไม่กล้าเข้า หมอตายไปแล้วคนยังไม่กล้าไปอยู่บ้านหมอ เพราะว่ามีสิ่งชั่วร้ายต่างๆ จะคอยแก้แค้นหมอ แล้วสิ่งร้ายๆต่างๆ ไม่สามารถทำอะไรหมอได้ เป็นเรื่องความน่าเชื่อถือ เวลาคนมาขอรักษาต้องถือดอกไม้สวยดอกไม้ ถือรูปเทียนมาขอหมอช่วยรักษา ถ้าหากไม่มาขอ หมอจะไม่รักษาคุณนะ คิดว่ามีประเด็นเรื่องของจิตวิทยาเหล่านี้อยู่ด้วย ในโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม มันจะเอื้อต่อสิ่งเหล่านี้ด้วยคือสร้างความน่าเชื่อถือ สร้างความยำเกรง สร้างความศรัทธา จะพบว่า ถ้าหมอมาช่วยงานของโรงพยาบาลชุมชน มันไม่มีความน่าเชื่อถือ จะกลายเป็นหมอชั้นสอง ซึ่งต่างจากการอยู่บ้านหมอ ตรงนี้จะมีผลต่อการรักษาคน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรักษาด้วย ประเด็นที่น่า

ศึกษาน่าจะอยู่ตรงนี้มากกว่า เช่นที่ผมแนะนำให้ออกไปดูบ้าน แม่จันทร์ตา ไปสัมผัสแรกๆจะดูน่าเชื่อถือ แต่พอสักระยะหนึ่งเราจะรู้สึกเย็น อบอุ่นอย่างเนี้ย เหมือนการออกแบบโรงพยาบาลระบบโครงสร้าง ต่างๆกัน สร้างความรู้สึกที่แตกต่าง

บ้านหม้อจันตา มีวิธีการสื่อสารที่มีพลังมันมีการสื่อสารที่มีพลังกับไม่มีพลัง เช่นการสร้างการสื่อสาร ด้วยวิธีการจัดวางสิ่งของต่างๆอย่างสอดคล้อง กับความรู้สึกด้านจิตวิทยาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ชั้นครู หิ้งพระ ตำแหน่งในการรักษา รวมถึงองค์ประกอบต่างๆในเรื่อง เป็นการสื่อสารในเชิง สัญลักษณ์ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่นำทำการศึกษามือหนึ่ง

ผู้สัมภาษณ์ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ รูปแบบสถานบริการเพื่อสุขภาพล้านนาสปา ในจังหวัด
 ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผมไม่มีความรู้เลยว่าในในเชิงการตลาดกับงานสถาปัตยกรรม เป็นอย่างไร กลุ่มคนที่ต้องการเข้าสปาคืออะไร ผมยังเชื่อว่าการได้เข้าไปพักผ่อน ความผ่อนคลาย แล้วก็ลูกค้าหลักคือผู้ชาย ฉะนั้น ทำเลเป็นเรื่องสำคัญ ที่จอดรถสำคัญ ความเงียบสำคัญ สปาที่เกี่ยวกับทางด้านธรรมชาติบำบัด กับ ประเภทรีสอร์ทน่าจะอยู่ได้ และที่พูดไปแล้วเรื่อง ทำเล ที่จอดรถ ความเงียบสงบ มีความสำคัญและน่าจะเป็นจุดขายได้ สถาปัตยกรรมน่าจะรองรับสิ่งต่างๆ เช่น ความรู้สึกเป็นส่วนตัว ความรู้สึกในการแยกตัว การอยู่กับธรรมชาติอาจเป็น ต้นไม้ ป่าเขา ทะเล น้ำตก ต่างๆ

ผู้สัมภาษณ์ : มีความคิดเห็นอย่างไรกับกระแสต่อต้านการนำเอารูปแบบของวัดมาใช้ในการออกแบบสปา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผมก็ไม่เห็นด้วยมาก เป็นเรื่องที่ไม่ดีมากๆ และมันขัดกับความรู้สึกของชุมชน คือคุณอาจจะขายฝรั่งได้นะ ฝรั่งอาจจะโหยหาศิลปวัฒนธรรมพวกนี้ แต่กับความรู้สึกของชุมชนที่อยู่รอบตัวคุณเนี่ยเค้าจะไม่รับ แต่ผมก็ยังแปลกใจว่า พอผ่านไปสักระยะหนึ่งก็รับได้ เป็นเรื่องที่เข้าใจยากนะ

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์คือการนำเอาสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับวัดมาใช้ออกแบบ ระดับไหนจึงจะเหมาะสม เพราะจากที่ศึกษาแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมล้านนาสปาในปัจจุบัน ส่วนใหญ่นำเอาวัดในเชียงใหม่มาเป็นแนวคิดในการออกแบบ เพราะในอดีตล้านนาเรามีวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ของศาสตร์ในทุกๆด้าน

ผู้ให้สัมภาษณ์ : พระมีบทบาทจริงแต่ไม่ได้เป็นผู้สร้างความรู้ นะ ทำหน้าที่เหมือนกับปัญญาชน คือเอาความรู้ของชุมชนนำมาเขียนบันทึกบนใบลาน (ปับสา) และถ่ายทอดความรู้ต่อไปให้กลับผู้ที่สนใจ มีหน้าที่สอนกับเขียน

ผู้สัมภาษณ์ : สำหรับรูปแบบสปาในจังหวัดเชียงใหม่ตามรูปแบบที่นำมาเป็นตัวอย่างทั้ง 5รูปแบบ คงต้องมองไปที่กลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ผมคิดว่าคงต้องเป็นเรื่องของการตลาดนำรูปแบบ เช่น ถ้าลูกค้า

เป็นกลุ่มผู้ชาย ต้องมองว่าย่อยลงไปอีกว่า เป็นผู้ชายที่ไหน ในเมือง นอกเมือง เมืองนอก หรือ ต่างประเทศ

ถามว่ารูปแบบ บ้านสบายวิลเลจ ฝรั่งเศสจะชอบแต่ว่า คนชั้นกลางในเมือง ผมว่าไม่แน่ใจ น่าจะไม่ชอบ ยกเว้นคนชนกลางกรุงเทพอาจจะชอบ แต่คนชั้นกลางเชียงใหม่อาจจะไม่ชอบ คูบ้านนอก คุณันตาหรือคูเรียบฯธรรมดา แต่ฝรั่งเศสจะชอบ ฝรั่งเศสต้องการคูวิชิชาวบ้านแบบล้านนาอะไรอย่างเนี่ย แต่แบบของโพธิ์ชี่ชั้นถ้าจะให้คนชั้นกลาง คนชั้นกลางมีเกรด A เกรด B เกรด C ไซ้ใหม่ คนชั้นกลาง เกรด B เกรด C คงจะไม่เข้าคูมันแพงเกินไป อาจขายได้เฉพาะเกรด A หรือ A+ อะไรอย่างเนี่ย

ถามว่าถ้าคนชั้นกลางที่มีเงินนิดหน่อย ไม่มากนัก แล้วอยากไปพักผ่อนที่สป่าจะไปที่พักสป่าแบบไหน อันนี้ก็แล้วแต่การตั้ง โจทย์ ก็ต้องเป็นอีกอย่าง แต่ที่นี้ โจทย์แบบนี้ผมไม่ชอบเท่าไร มันคือ โจทย์ของตลาด ทุกวันนี้ โจทย์ทุก โจทย์สังคมไทยมันเป็น โจทย์ที่ตลาดเป็นคนตั้งให้หมดเลย เราให้อธิพลดตลาด กำกับกรอบความคิดเรา เพื่อให้ตอบสนองทางการตลาดอีกที แต่ถามว่าเราต้องทำแบบนั้นไหม ถ้าเราทำธุรกิจเราต้องทำแบบนั้น

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าเราไม่ต้องคำนึงถึงตลาด คือตั้งตามความเหมาะสมสำหรับสังคมล้านนา

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ก็จะเป็น โจทย์เพื่อสุขภาพ ต้องตั้ง โจทย์ที่เริ่มต้นจากการตอบรับของสังคม โจทย์ที่จะตั้งขึ้นมาเพื่อจะถามว่าเวลานี้สังคมไทย เค็ดร้อนเรื่องอะไรและเราจะแก้ปัญหาให้เขาได้ยังไง เช่น เรื่องเกี่ยวกับกระบวนการนวด ความไม่สบายกาย คนไทยเป็นอะไรกันมาก แล้วก็จะแก้ไขอย่างไร เช่น คนสูงอายุปวดเข่ากันเยอะ คนอยู่ในวัยแรงงาน ปวดหลังกันเยอะ ความดัน เบาหวานเป็นกันมาก เราจะมีสถานที่ที่รองรับกับการแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์ว่ารูปแบบสถานที่ รูปแบบไหน

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ต้องย้อนกลับไปศึกษาว่า เคยมีคนเคยศึกษา หรือทดลองทำสถานที่ที่ว่ามานี้ หรือไม่ แต่ปรากฏว่ามีคนเคยลองทำ แต่ว่าข้ออ่อนคือว่า ทำให้คนในสังคมพึ่งพาตัวเองไม่ได้ทำให้เกิดการ วิ่งเข้าหาผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น ย้อนกลับไปว่าทำอะไรถึงให้คนเหล่านั้นพึ่งพาตัวเองได้ หรือย้อนกลับไปกว่านั้นคือทำอะไรถึงพึ่งพาตนเองได้ นั้นเป็นขบวนการตั้ง โจทย์ ย้อนกลับไปกลับมาเพื่อหา โจทย์ที่แก้ปัญหาสังคมได้ ผมว่า โจทย์นั้นแก้ไม่ยากนะ แต่การตั้ง โจทย์นี้สิยาก

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นไปด้วยดี

การสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2551

ผู้ทรงคุณวุฒิ อ.อนันต์ เถรามัน

ผู้สัมภาษณ์ : แนะนำตัว, หัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ และรายละเอียดของขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์

ทำเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบล้าหน้าสปลาโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นถิ่นจังหวัดเชียงใหม่
วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการบำบัดสุขภาพ
ล้าหน้า เปรียบเทียบกับ การบำบัดแบบสปลา สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่อง การออกแบบล้าหน้า สปลา
ต้นแบบโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นถิ่น จังหวัดเชียงใหม่
ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ชื่อ นายอนันต์ เถรามัน เกิดวันที่ 28 เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2487 อายุ 64 ที่อยู่ตาม
ลำนาทะเบียนบ้าน บ. แม่ออน ต. ห้วยแก้ว อ. สันกำแพง จ. เชียงใหม่ ที่อยู่ปัจจุบัน บ.หนองแสง ต.
วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ สถานภาพสมรส แต่งงาน วุฒิกการศึกษา จบ ม.8 (ก่อนเปลี่ยนเป็น
หลักสูตร มศ.5) อาชีพ ปลูกสมุนไพรร่วงชะงูหยาหมอมเมือง (ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาหมอมเมือง)
และ ที่ปรึกษาโครงการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพันธกรในฐานะองค์กรสมาชิกเครือข่าย
หมอมเมืองเชียงใหม่, ประธานเครือข่ายหมอมเมือง, ประธานเครือข่ายฟอนเชิงเพื่อสุขภาพ, เลขานุการ
มูลนิธิคริสเตียนเพื่อคนพิการ

ผลงานทางวิชาการ กรรมการกรรมาการร่าง พรบ. ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย, ที่ปรึกษางานพันธกร
เกี่ยวกับการเขียนขอทุนสำหรับ โครงการต่างๆในจังหวัดเชียงใหม่, ทำวิจัยเรื่องฟอนเชิงเพื่อสุขภาพ
และเป็นวิทยากรเรื่องฟอนเชิง

บทบาททางสังคม อบรมชาวบ้าน อาสาสมัครชุมชนเรื่องการเขียนโครงการ อบรมการวิจัยก่อน
เขียนโครงการต่างๆในงานพันธกร และมีหน้าที่เยี่ยมเยือน, แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรร
ต่างๆ กับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายหมอมเมืองภายในชุมชน

เกี่ยวกับการบำบัดสุขภาพล้าหน้า

ผู้สัมภาษณ์ : ประวัติความเป็นมาของการแพทย์พื้นบ้านล้าหน้าในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ชื่อหมอมเมือง จะมีเฉพาะภาคเหนือของเราเท่านั้นที่ใช้ ทางภาคกลางจะเรียกหมอ
พื้นบ้าน เคยมีประวัติตั้งแต่หมอมแมคคอมมิคเข้ามา หมอมิชชันนารี เอายาเข้ามาแจก โดยมีชาวบ้าน
หามคนไข้มาแล้วชาวบ้านอาการล่อแล้วแล้ว หมอถามว่าทำไมไม่มาตั้งแต่แรก ชาวบ้านตอบไปว่า ไป
ให้หมอชาวบ้านเค้าช่วย หมอก็ถามอีกว่า ไกลจะตายแล้วถึงมาหาเราหรือ ชาวบ้านตอบไปว่า ก็มัน
ไม่รู้ว่าจะไปพึ่งใครที่ไหน หมอเลยบอกว่า หาหมอมเมืองแล้วไม่ต้องมาหาเรา เราเป็นหมอฝรั่ง ตั้งแต่
นั้นชาวบ้านจึงเรียกชาวบ้านว่าหมอมเมือง จริงๆแล้วคนที่รักษาคอนอื่นนั้น ชาวบ้านจะเรียกว่าพ่อเลี้ยง
ตัวอย่างถ้าชาวบ้านไม่สบาย เจ็บป่วย หรือเกิดอุบัติเหตุ เช่นตกจากที่สูง กระจกหัก แล้วไปหาผู้ทำ
ขวากซุย (ต่อกระดูก)รักษาให้ แล้วหาย ก็เหมือนกับตายแล้วเกิดใหม่ แล้วต้องเอาดอกไม้ธูปเทียนมา
ขอบูชาผู้ที่ทำการรักษา ขอเป็น ลูกเลี้ยง จากผู้ที่รักษาๆก็จะรับเป็นพ่อเลี้ยง ในอดีตก็จะรู้จักกันว่า
พ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยง ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเรียกว่า หมอมเมือง ตามที่เล่ามา

ที่นิเวศที่หมอเมืองใช้รักษาคอน เป็นองค์ความรู้แบบองค์รวม Holistic Approach ก็จะต้องมีราย
ส่วนรวมกัน แต่หมอฝรั่งไม่ใช่ หมอฝรั่งจะแยก หมอเป็นหมอแบบต่างๆ หมอตา หมอฟัน หมอ
รักษาโรค หมอผ่าตัด หมอเหล่านี้ก่อนทำการรักษาไม่มีการให้มานั่งภาวนาก่อน แต่หมอเมือง เช่น
คนเป็นความดัน มีอาการปวดหัว (สมัยก่อนยังไม่รู้จักกับโรคความดัน, ความเครียด) หมอจะให้
ผู้ป่วยมาสะเดาะเคราะห์ หัดภาวนาแล้วนั่งภาวนากรรมฐานแล้วจะหายปวดหัว หมอเมืองไม่ได้บอก
ว่าให้ไปภาวนาแล้วความเครียดมันจะหาย จริงๆก็คือเพราะผู้ป่วยนั้นมีความเครียดมาก พอเครียด
มากๆแล้วเกิดความดันขึ้นตามมา แทนที่จะกินยา ก็ให้ไปนั่งภาวนาแทน นี่ก็คือเรื่องของ Holistic เรื่อง
ของ กาย จิต สิ่งแวดล้อม สังคม รวมกันจะนั้น ชีวิตของคนล้านนา มีงานปอยหลวง งานทำบุญ เช่น
ขนทรายเข้าวัด ได้ประโยชน์อะไร จากการขนทรายวัดอาจไม่ได้ประโยชน์อะไร แต่คนหนุ่มสาว มี
การนำขันเพื่อไป ตักทราย ที่เลือกแล้วว่าเป็นทรายที่ดี ไปเพื่อโอกาสในการ ไปพบเจอกันของหนุ่ม
สาวชาวบ้าน เพื่อจะได้สานสัมพันธ์ต่อไป เมื่อกลับถึงบ้านก็จะรู้สึกอึดใจทั้งได้ออกกำลังกาย ได้
ทำบุญและอาจได้คู่ชีวิต ที่จะร่วมชีวิตกันต่อไป นี่ก็คือวิถีชีวิตพื้นบ้าน ที่เป็นภูมิปัญญาล้านนา เป็น
แนวทางแบบหมอเมืองเหมือนกัน

เรื่องอาหารก็เช่นกัน ผักที่มีรสขม เพกา สะเดา สามารถลดน้ำตาลได้ สมัยก่อนจะไม่มีโรคเบาหวาน
แต่สมัยนี้เราจะกินอาหารประเภท Junk Food ปัจจุบันเราจะขาดในส่วนนี้ และในหมอเมือง จะมี
การศึกษา เรื่อง ธาตุทั้ง 4 ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ หมอเมืองจะมีศาสตร์การดูเมือ จะมีอยู่ 2 อย่าง
เกี่ยวกับเดือนตามชะตาราตี กับหมอเมือที่ดูว่าเกิดเอนไหน ปีไหน แล้วจะเป็นโรคอะไร ก็มี
เหมือนกับแพทย์แผนไทยจะมีวัฏจักร ที่หมุนว่าช่วงอายุเท่านั้นเท่านั้นจะเป็นโรคอะไร เป็นสูตร
เดียวกันของพราหมณ์ชาติ ฉะนั้นหมอเมืองถือว่าดูเมือกับการใช้ชีวิตถือเป็นส่วนเดียวกัน เรากินแกง
แคก็จะบอกไว้ว่า นำฝ่นจะไม่กินแกงแค เพราะผักต่างๆมันจะชุ่มน้ำ จะกินหน้าร้อน และก็ได้ผักเผ็ด
เพราะหน้าแล้งในฤดูร้อนคนจะเป็นลมกันเยอะ ยาสมุนไพรที่จะรักษาโรคลม ก็ได้แก่ ของร้อน ผักที่
มีรสเผ็ด ถ้าจะกินมันๆเยอะ ต้องใส่หอม กระเทียม ศาสตร์เหล่านี้จะเรียกว่า วิชาหมอเมือง ไม่ว่าจะ
เป็นเรื่องอาหาร สมุนไพร พิธีกรรม หรือ ขีด รวมแล้วเป็นเรื่อง Holistic เป็นองค์รวม ถามว่าเป็น
เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ, สุขภาวะHealth หรือสมัยจอมพล ป.ตั้ง Public Health Ministry เราไปตั้งว่า
กระทรวงสาธารณสุข โดยมความเข้าใจว่ากระทรวงนี้จะสร้างความสุขให้กับชาวบ้าน ความจริง
แล้ว Health แปลว่าอะไร สุขภาพหรือสภาวะแห่งความสุข คือ Happiness ปัจจุบันเราจะได้ยินคำ
หนึ่ง ในภาษาอินเดียว่า อนันตระ คือภาวะแห่งความสุข ถ้าพูดถึงเรื่องสุขภาพๆ ไม่ได้แปลว่าอนามัย
Health แปลว่า อนามัย เช่น World Health Organization (W.H.O.) โครงการอนามัยโลก เพราะฉะนั้น
ควรจะเป็น กระทรวงอนามัย พูดถึงเรื่อง ความเข้มแข็งของการต้านทานโรคแต่ว่า สุขภาวะ ต้องพูด
ถึงเรื่อง กาย จิต สังคม สิ่งแวดล้อม ทั้งหมด เพราะฉะนั้น ศาสตร์ของหมอเมืองจะเป็นเรื่องของ

Happiness มัน ไม่ใช่ Health อย่างเดียวแต่ภาษามัน ไม่มี เช่น ฟอนเชิงเราที่ศึกษา เราจะเรียก Holistic Lives for Health ฟอนเชิงเพื่อสุขภาพ ไม่ใช่ Fon-Jhung for Health แต่เป็น Fon-Jhung for Holistic Lives เพราะมันเป็นเรื่องหลายเรื่องมาเกี่ยวกับ

คาถา ของหมอเมือง คาถา ต่างๆก็มีเจตนาในการขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลงมาในมือ ในกาย ในการกระทำนี้ เพื่อให้เกิดฤทธิ์เกิดผลในการกระทำนี้ ในการที่จะทำดี เช่นคำว่า นะมะอะอุ นะมะอะอุ (คาถาดอนทำยา) ถามว่าแปลว่าอะไร หมอเมืองบางคนไม่รู้ความหมายนะ แต่ถามว่าในใจคิดอะไร อยู่ ก็คือขอให้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายช่วยไปปรุงยาขนานนี้ให้สัมฤทธิ์ผล เพื่อจะนำไปใช้รักษาชีวิตคน เป็นต้น คาถาออกมาจากปากกับใจ คาถาแปลว่าอะไรไม่รู้แต่ใจขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์เอาฤทธิ์จะใส่ไว้ เจตนาอันนี้เพื่อรักษาคนฉะนั้นเวลาเราเลือกเอายาจะเลือกแต่ยาดีๆ มาประกอบการรักษา เจตนาอันนี้เป็นคำอธิฐาน เหมือนวิธีสอนแบบคริสเตียน คือว่าเจตนาอันนี้มากกว่าคนพูดที่มาจากปาก

ผู้สัมภาษณ์ : สถานการณ์ของหมอพื้นบ้านล้านนา กับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ผู้ให้สัมภาษณ์ : หมอพื้นบ้านทางสาธารณะสุขไม่จัดอยู่ในกลุ่มแพทย์แผนไทย หมอพื้นบ้านถูกจัด

กลุ่มอยู่ในกลุ่มแพทย์ทางเลือก มีกลุ่มแพทย์ทางเลือกจะเป็นผู้ตรวจสอบ โดยเอาเจ้าหน้าที่สาธารณะสุขอำเภอเข้ามาเป็นผู้ตรวจสอบ กลุ่มหมอเมืองกับการแพทย์แผนไทย กลุ่มหมอเมืองไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของการแพทย์แผนไทย ดูไม่มีอนาคต เป็นเหมือนกับดอกไม้ในแจกัน ไม่มีราก เพราะว่าการที่เราเอาสมุนไพรมาใช้ ต้นตอมาจากไหนเค้าไม่สนใจ เพราะเค้าจะดูว่ามีผลทางยาอย่างไร มีผลวิจยอย่างไร มีนักวิทยาศาสตร์คนไหนรับรองบ้าง เรื่องคาถาเค้าไม่สนใจ เราไม่คัดค้านเรื่องแพทย์แผนไทยถ้าจะพัฒนาจากหมอเมืองไปเป็นแพทย์แผนไทย แต่ยาควรจะต้องสารพิษ ควรจะสะอาดและมีมาตรฐาน แต่มันมีเงื่อนไขมากกว่านั้น คือเอาภูมิปัญญาไปใช้ ฉะนั้นเราจะเอาภูมิปัญญานี้ ไปสอนชาวบ้าน เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นลักษณะของหมอเมืองมากกว่า หมอเมืองแท้ๆคือคนที่ใช้ภูมิปัญญาในชีวิตประจำวันไม่ใช่ทำยาขายเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่คนทำสมุนไพรและไปหลอกชาวบ้าน เราทำข้อตกลงของเราว่า คำว่าหมอเมืองนี้เป็น Traditional Healing และ Traditional Healer แต่รักษาด้วยภูมิปัญญา ไม่ใช่ยา ยาคือMedicine ในหมายคามก็คือว่า เป็นสารสกัดอย่างน้อย 2 ตัว ถ้าเป็นสมุนไพรตัวเดียว เราเรียกว่าเป็น Herb ถ้าเป็นสมุนไพร 2-3 ตัวมาขึ้นรวมกันแล้วเอาไปต้ม ก็เรียกว่า Herb เหมือนกัน ความจริงนั้นน้ำนั้นเป็นตัวสกัด แต่ความจริงว่าในทางวิทยาศาสตร์หรือทางการแพทย์แผนไทย ก็มองว่าการเอาสมุนไพรมาต้มไม่ใช่การสกัด ต้องมีสกัดตามขบวนการทางวิทยาศาสตร์เสียก่อน เช่น เอาฟ้าทะลาย ไปสกัดมาแล้วนำไปผสมแบ่งผสมกาอัดมาเป็นเม็ด นั่นถึงจะเป็นยา แต่ถ้าเอาฟ้าทะลายมาโม่ใส่แคปซูล นั่นไม่ใช่เป็นแค่ Herb เราก็ได้แค่แนะนำว่าปลูกฟ้า

ทะเลยาโจรเอาไว้ ถ้าเจ็บคอ ไม่สบาย เป็นหวัด ก็ไปเค็ด 7-8 ใบ มาต้มกิน 2-3 แก้วแล้วจึงพักผ่อนก็จะหาย นี่คือองค์ความรู้ที่เราเอามาใช้

เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปัจจุบันการออกข้อสอบให้หมอพื้นบ้านขอสอบนั้น ไม่เกี่ยวกับกรมการพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กองประกอบโรคศิลป์จะเป็นผู้ออกข้อสอบและมีหน้าที่ตรวจสอบหมอพื้นบ้าน จะมีหมอที่จบปริญญา หรือไปทำงานต่างๆแล้ว ไม่ได้ไปประกอบโรคศิลป์ก็จะถือว่าผิดกฎหมาย จะทำวิชาชีพไม่ได้ ฉะนั้นหมอพื้นบ้านที่ไม่มีใบประกอบโรคศิลป์ ก็จะทำการรักษาไม่ได้ถือว่าไม่ผ่านมาตรฐาน ทีนี้มาตรฐานนี้มีว่าอย่างไร คือคนที่เรียนต้องเรียน 300 ชั่วโมงหรือ 1 ปีอย่างต่ำ หรือต้องทำอย่างน้อย 20 ขนาน คนที่กำหนดเงื่อนไขนี้ทั้งหมดคือกองประกอบโรคศิลป์ ไม่ใช่แพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยทำเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน คนที่ได้ใบประกอบโรคศิลป์ อย่างถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้นที่จะทำงานได้ แต่มีเงื่อนไขว่าสอบได้แล้ว อันที่หนึ่งถ้าจะทำยา โรงงานยามีเงื่อนไขเท่านั้นเท่านั้น ดีเป็นมูลค่าอย่างน้อย 5-10 ล้านบาท อันที่สอง ต้องมีตำรายา หมอเมืองจะเอาไปบ่สาขายาเมืองไป ถ้าไม่มีใครให้สักคน ต้องเป็นตำรายากรุงเทพทั้งนั้น อันที่สาม เปิดสำนักงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการเสียภาษีให้รัฐ รวมแล้วหมายถึงว่าหมอเมืองคนหนึ่งจะทำงานถูกกฎหมายได้ ต้องมีเงินอย่างน้อย 20 ล้าน หรือไม่เงินอยู่ร้านขายยาที่เปิดทำการ และยานั้นต้องมีตรา อย.เช่นของเภสัชกรรม ยาอื่นๆที่มี อย. แล้ว หมายความว่า ต้องเอาคนอื่นมาขายยา ตัวเองขายไม่ได้ ฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมา จะไม่มีทางเอามาใช้กันได้เลย เป็นต้น

ถามว่าอนาคตที่เกี่ยวกับแพทย์แผนไทย ผมมองเวลานี้ค่อนข้างสับสนว่า คนที่สอบเภสัชกรรม, เวชกรรม ถามว่าจะยังยืนเพียงใด ตอนนี้มีเปิดสอนระดับปริญญาด้านการแพทย์แผนไทย แล้วอีกหน่อยจะมีคนจบแพทย์แผนไทยมาอายุ 20-25 ปี ถามว่าในท้องตลาดแล้วเปรียบเทียบกับกับแพทย์แผนโบราณอายุ 50-60 ปีใครจะอยู่ในท้องตลาดได้ ตอบว่าก็ต้องพวกบัณฑิตที่จบแพทย์แผนไทย ฉะนั้นภายใน 5-10 ปีหมอแผนโบราณหรือแพทย์แผนไทยที่ได้ประกาศนียบัตรจะหายไป

ถามว่าอนาคตของหมอพื้นบ้านเป็นยังไง ผมว่าไม่มีเลย คนที่เขียนเงื่อนไขที่ว่าของกรมประกอบโรคศิลป์ ไม่มีกฎหมายที่พูดถึงเรื่องหมอพื้นบ้าน ไม่มี จะมีกฎหมายเรื่องภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยกับตำรายาเท่านั้น มาตรฐานของยา ของสถานที่ที่จะขายทั้งของไทย ของฝรั่ง จะเป็นมาตรฐานเดียวกันคือต้องมีเงินทุนสูงๆ เท่านั้น ซึ่งหมอพื้นบ้านไม่มี แล้วมากไปกว่านั้นใน พรบ. ส่งเสริมคุ้มครองภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย พูดถึงหมอพื้นบ้านอยู่คนเดียว บอกว่า ถ้าใครจะเป็นหมอพื้นบ้านต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิประจำตำบลนั้นรับรอง แล้วถ้าผู้ทรงคุณวุฒิประจำตำบลนั้นรับรองแล้ว หมอพื้นบ้านถึงจะรักษาคนในตำบลนั้นได้ ข้ามตำบลก็ไม่ได้นะ ผู้ทรงคุณวุฒินี้หมายถึงผู้มีใบประกอบโรคศิลป์แผนไทย อย่างน้อย 15 คน ยกตัวอย่างในตำบลห้วยแก้ว มีหมอเมือง 10 คนรวมทั้ง

ไม่มีแพทย์แผนไทยสักคนเดียวแล้ว สอบใบประกอบโรคศิลป์ก็สอบไม่ได้เพราะส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุ เพราะฉะนั้นต้องรอถึงเมื่อไหร่จนกว่าจะมีผู้ทรงคุณวุฒิแพทย์แผนไทยถึง 15 คนมารับรอง ตอนแรกคนที่จะเป็นหมอพื้นบ้านได้นั้นต้องมีประสบการณ์การรักษามาอย่างน้อย 20 ปี และต้องมีคนรับรองไม่ต่ำกว่า 50 คน คนที่รักษาคนได้ คนๆ นั้นส่วนมากอายุต้องเกิน 40 ปีขึ้นไป ทำงานหาประสบการณ์อีก 20 ปี แล้วอายุก็จะถึง 60 ปี แล้วค่อยเริ่มเป็นหมอพื้นบ้านแล้วจะพัฒนาขึ้นไปอย่างไร

ผู้สัมภาษณ์ : การบำบัดสุขภาพแบบล้านนาและการนวดพื้นบ้านล้านนา ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง, ชนิดใดเหมาะสม ที่จะ นำไปใช้กับ สปาล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : คำนิยามว่า สปา นี้มาจากตะวันตก ผมเข้าใจว่าคนทั่วไปที่ไปใช้บริการ ไม่ใช่ผู้ที่มีความเจ็บป่วย แต่จะเป็นผู้ไปเพื่อต้องการการพักผ่อน การคลายกล้ามเนื้อ หรือหลบหนีจากความวุ่นวายลักษณะของสปาเข้าไปแล้วเพื่อ มีเพลงเพราะๆ เจอของสวยๆงามๆ คนสวยๆงามๆ อาหารดีๆ เป็นการไปหาความสุขแบบชั่วครั้งชั่วคราวคล้ายกับการดูหนังฟังเพลง การหาความสุนทรีย์สภาพให้กับชีวิต ถ้าจะเอากิจกรรมการบำบัดแบบหนักๆ คนก็อาจจะไม่เข้าไป

ผู้สัมภาษณ์ : การย่ำขาง เช็ดแหก ตอกเส้น ได้ไหม

ผู้ให้สัมภาษณ์ : การย่ำขาง เช็ดแหก ตอกเส้น ก็อาจพอได้อยู่แต่ถ้าหากเป็นขวกชวย เส้นเอ็นเหล่านี้คือการรักษา อันนี้คงไม่ใช่ สิ่งที่เห็นการรักษาเวลานี้ กิจกรรมจะเป็นเรื่อง อาบน้ำ การนวด การอบสมุนไพร กลิ่นบำบัด อาหารบำบัด ดนตรีบำบัด ถ้าจะเอาพื้นฐานเรื่องสปาเราสามารถประยุกต์พื้นฐาน 4-5 อย่างเหล่านี้เป็นล้านนาได้ทั้งหมด เช่น ดอกไม้เมืองเราก็จะมี กลี๊ดตะว่า อาจปลูกดอกไม้ตามทางที่จะเข้าไปในสปาก็ได้ มีดอกไม้หลายชนิดถ้าจะศึกษากันจริงๆ นะ ขึ้นอยู่แต่ละฤดูกาลด้วย สำหรับดนตรี ก็มีพิณเป็ย สามารถใช้ประกอบบรรยากาศระหว่างเดินเข้าไปก็ได้ แต่อย่างการภาวนาจะใช่ไม่ได้ เรื่องนวด มันจะมีตอกเส้น ย่ำขาง เช็ดแหก นวดล้านนา ที่มีการผสมระหว่างราชสำนักกับเขลยศักดิ์ มีแม่หมอจันตาอยู่ที่อ.สันทรายรับรักษาคนแก่ที่ถือไม้เท้า มารับการนวดพอเดินออกไปเอาไม้เท้าก็เอาทิ้งไว้ที่นั่น เดินออกไปตัวเปล่าโดยไม่ต้องใช่ไม้เท้า จะมีไม้เท้าทิ้งกองไว้เต็มบ้าน อันนั้นเป็นนวดล้านนาแท้ๆ เป็นนวดแบบเอาเส้นเอาเอ็น อันนั้นเป็นนวดเพื่อการรักษาที่ต้องใช้ใบประกอบโรคศิลป์ประกอบการรักษา แต่เราจะพูดถึงนวดเพื่อคลายเส้น ใบประกอบโรคศิลป์ ด้านการนวดแยกออกเป็น นวดต่างๆ แบ่งย่อยออกไปอีกเป็น นวดคนตาบอด นวดราชสำนักกับเขลยศักดิ์ ส่วนนวดล้านนาก็จะแบ่งเป็นนวดผ่อนคลาย, นวดรักษา ส่วนเรื่องของชาวน่าน่า, อบความร้อน ถ้าเป็นแบบญี่ปุ่นเขาจะไม่ใช้สมุนไพร ใช่แต่ถ่านเท่านั้น เข้าใจว่ามีเฉพาะบ้านเราที่ใช้สมุนไพร บาทหลวงชาวอิตาเลียนท่านหนึ่งเปิดโรงนวดแบบคนตาบอด จะเอาหม้อ

ใหญ่ๆแล้วเอาใส่ยาสมุนไพรห่อใหญ่ๆ และมีไอน้ำออกจากโรงงานมันจะผ่านสมุนไพรตรงนี้ออกไป

การอาบน้ำสมุนไพร ในสถานข้างชุมชนแผนนางพิมเอาขมิ้นคั่ว แต่เป็นหลังอาบน้ำเพื่อการบำรุงผิวพรรณ แต่คนเมืองเรามี ที่ว่า แม่มานคลอดลูกแล้วจะอาบน้ำใบเป่าเพื่อรักษาหน้าท้องลาย และลูกน้อยเอาใบกล้วยมาต้มแล้วเอาไปเช็ดแผลผดผื่น แผลเหล่านั้นก็จะหาย ในวัฒนธรรมไทยนี้เราอาบน้ำสมุนไพร เช่นน้ำขมิ้นส้มป่อย สรรพคุณของน้ำสมุนไพร คือบำรุงผิว อันที่สอง รักษากล้ามเนื้อ เพราะฉะนั้นในลูกประคบ การอบสมุนไพร การอาบน้ำ เราจะใช้สมุนไพร คือ ปู่เลย มีสรรพคุณรักษากล้ามเนื้อ และขมิ้น บำรุงผิว ยาหม่องที่เรารู้จัก ส่วนผสมก็คือ น้ำมันปลาเลยมาทอดใส่น้ำมันระหุง น้ำมันงา น้ำมันมะพร้าว ถ้าจะให้มันร้อนก็จะใส่พริกขี้หนูเพราะมีสรรพคุณที่สร้างความร้อน กับกล้ามเนื้อ และก็จะมีเถาเอ็นหยัด มันมีหลายอย่าง ส่วนในลูกประคบ 40% เป็นปู่เลย 20% เป็นขมิ้น ซ่าอีก 20% อีก 20% ที่เหลือเอาอย่างอื่นมาผสม มะกรูด ใบผีเสื้อน้อย ใบมะขาม ใบส้มป่อย ใบหนาด ใบพลับพลึง ส่วนกรรมวิธีการอบ พวกที่คิดเอตส์ใส่น้ำร้อนในถังแล้วเอาตัวยาใส่ หรือเอาหม้อต้มแล้วเปิดก๊อกเอาน้ำมาใส่อ่าง ที่ไหนๆก็ทำกันแบบนี้ ส่วนอบสมุนไพรจะมีคู่อบแล้วเอาหม้อต้มสมุนไพรใส่ไว้ข้างใน ส่วนชาวบ้านมีการต้มคั้นนอกแล้วต่อท่อเข้าคู่อบแต่จะทำให้สิ้นเปลืองเชื้อเพลิงไม่ว่าเป็นฟืน, แก๊ส ต่างๆ ในสปาอาจจะใช้อยู่ แต่ก็มีสปาบางที่ที่วากลิ่นสมุนไพร, ยาเมือง เหล่านี้มันไม่หอม หรือหอมน้อยกว่ากลิ่นแบบตะวันตก แล้วกลิ่นพวกนี้มันจะติดตัวออกไปด้วยทำให้ตัวไม่ค่อยหอม แบบน่าพอใจเท่าไร

ส่วนถ้าจะมีการเอาการนวดล้านนา การย่ำขาง เช็ดแขก ตอกเส้น เหล่านี้ไปใช้อาจกำหนดเป็นการเฉพาะ เช่น ในสปาหมอนวดจะเรียกว่าทอรัปิส ทอรัปิสแปลว่านักกายภาพบำบัด ถ้าการบำบัดนั้นหมายถึงการรักษาด้วย หมอเมืองก็อาจจะเข้าข่ายในนั้น ถ้าจะใช้ การย่ำขาง เช็ดแขก ตอกเส้น เหล่านี้ไปใช้ในสปาอาจจะเป็นการเสริม เพิ่มเติมเข้าไปก็ได้ เช่น ฝรั่งเศสบางคนชอบตอกเส้นมากกว่า การนวดธรรมดา อาจจะมีห้องแยกประเภทแบบต่างๆ ให้ไว้สำหรับการย่ำขาง เช็ดแขก ตอกเส้น แยกกันออกไป แต่ถ้าใน การย่ำขางส่วนใหญ่หมอย่ำขางจะเป็นผู้ชาย จะไม่ใช่หมอฟู้หญิงมาอย่า จะดูไม่ดี แล้วถ้าสปาไหนจะให้ที่มีการย่ำขางอาจมีโฆษณาเป็นวิดีโอให้คุณก่อน ว่ามีรูปแบบกิจกรรมแบบนี้ให้บริการ เอาหมอนที่เป็นทอรัปิสผู้ชายนั้น ไปฝึกย่ำขาง แต่การเรียนเป็นหมอบแบบล้านนาแท้ไม่ใช่เรียนแบบแพทย์แผนไทยตามหลักสูตรการนับชั่วโมง แต่ของล้านนานั้น ถ้าจะเรียนจริงๆต้องมีการเอาสวดออกไปหาพ่อครู และขอให้พ่อครูคนนั้นรับชั้นครูอันนั้นก่อน แล้วพ่อครูจะเอาไปไว้ห้องเพื่อขออนุญาตจากพ่อครูของพ่อครูอีกต่อ ฉะนั้นถ้าหากจะมีการนำเอาการบำบัดแบบล้านนาเข้าไปอยู่ในสปาจริง ต้องให้ทอรัปิสของสปาทั้งหลาย ต้องไปสืบทอดแบบล้านนาตามประเพณีซะก่อน ไม่จำเป็นต้องเอาพ่อครูสาขาหนึ่งไปนั่งรอในสปาอันนั้นก็ไม่ได้ บางทีก็จะสานกิจกรรมประเภทนี้

ภาวนา หรือกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เช่น จิ้ง โยคะ เราอาจกำหนดกิจกรรมเป็นเพื่อนเชิง เพื่อสุขภาพในนั้นร่วมด้วยก็ได้

ผู้สัมภาษณ์ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ รูปแบบกิจกรรมการบริการเพื่อสุขภาพด้านนาสปา รูปแบบกิจกรรมจำแนกเป็น 8 ชนิด ได้แก่ การนวด, การนวดหน้า, การกดจุด, การขัดผิวกาย, การพอกกาย, วารีบำบัด, ทำเล็บ, บริการพิเศษ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : เข้าใจว่าการเลือกประเภทต่างๆ ตามกลุ่มเป้าหมายของสปา เช่นกลุ่มเสริมความงาม เช่น การนวดหน้า, การพอกกาย, ทำเล็บ การกดจุดนั้นเป็นแพทย์ทางเลือก เป็นของจีน วารีบำบัดคือการอาบน้ำแบบระบบน้ำวน ก็เป็นตามแบบของศาสตร์สปาตะวันตก ถ้าตามกระแสแล้ว 8 อย่างนี้ก็คือว่าเป็นการรองรับตามกระแส ตามกลุ่มเป้าหมาย แต่ถ้าจะทำให้มีความพิเศษขึ้นมาก็จะมีเรื่องของการนวด เช่นนวดราชสำนัก นวดเชลยศักดิ์ นวดล้านนาที่แยกเป็นนวดผ่อนคลาย นวดกดจุดเส้นเอ็นต่างๆ นวดบำบัดความร้อน

ผู้สัมภาษณ์ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ รูปแบบสถานบริการเพื่อสุขภาพด้านนาสปา ในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ก่อนอื่นต้องมองเหมือนก่อนหน้านี่ คือมองที่กลุ่มเป้าหมายของลูกค้าของเขา โดยแบบ The Spa กลุ่มลูกค้าเป็นกลุ่มระดับสูงแต่ในคนระดับสูงนั้น ถ้าเรามีทางเลือกให้เขาที่เป็นธรรมชาติมากกว่ามันน่าจะดีกว่า หมายความว่า ถ้าสปาเป็นสปาที่มีธรรมชาติ มีน้ำตก มีน้ำ มีหิน หล้า แล้วมีลมพัดอยู่นอกอาคารที่ไม่ใช่ห้องแอร์ มันจะได้เรื่อง Holistic เป็นองค์รวม มากกว่า แอร์ คอนดิชันมันก็ไม่ใช่ธรรมชาติแล้วเป็นเทคโนโลยีคอนโทรลมากกว่า สปาในเมืองคงจะทำได้ หรือถ้าทำได้บริเวณที่มีที่กว้างๆ มีต้นไม้เยอะๆ คงหายากและราคาจะสูงมาก การกลับสู่ธรรมชาติ มันควรจะแยกออกไปต่างหากเช่น จีรังสปาเป็นลักษณะ โรงแรมรีสอร์ทแล้วส่วนสปาแยกออกไป ด้านหลังเป็นหลักๆ ตัดจากเสียงรบกวนภายนอก ที่บ้านสบายน่าจะทำอย่างนั้นได้แต่เขาไม่ทำ ด้านหลังมีสระน้ำมีนกระยางมาลง แต่เครื่องปั้มน้ำในบริเวณกลับส่งเสียงรบกวนเสียงดัง ถ้าไม่คิดแอร์ก็อาจจะรบกวนลูกค้า

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นไปด้วยดี
การสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551

ผู้ทรงคุณวุฒิ อ.บุญชู จันทรบุตร

ผู้สัมภาษณ์ : แนะนำตัว, หัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ และรายละเอียดของขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์
ทำเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบด้านนาสปาโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นดินจังหวัดเชียงใหม่
วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการบำบัดสุขภาพ

ล้านนา เปรียบเทียบกับ การบำบัดแบบสปา สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่อง การออกแบบล้านนา สปา
ต้นแบบโดยใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมเรือนพื้นถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ชื่อ บุญชู จันทรบุตร อายุ 71 ปี ที่อยู่ สถานภาพสมรส แต่งงาน วุฒิการศึกษา จบ ม.
6 กศน. ที่ทำงาน 112 หมู่ 0 ต.หางดง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ตำแหน่ง เจ้าของคลินิกการแพทย์แผน
ไทย อ.หางดง เจ้าของโรงเรียนการนวดไทย อ.หางดง เจ้าของศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาแพทย์แผน
ไทยหางดง

ผลงานทางวิชาการ ได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์สาขาเภสัชกรรม ได้รับใบอนุญาตประกอบ
โรคศิลป์สาขาการผดุงครรภ์ ได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์สาขาวิชาแพทย์แผนไทยสาขาเวช
กรรมไทย ได้รับคัดเลือกให้ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาวิชาแพทย์แผนไทย ได้เป็นครูสอนวิชาเภสัชกรรม
และการผดุงครรภ์ ได้เป็นครูสอนวิชานวดแผนไทย

บทบาททางสังคม รวบรวมกลุ่มหมอพื้นบ้านหลายสาขาวิชา จัดตั้งเป็นสมาคมหมอพื้นบ้านล้านนา
อ.หางดง รัฐบาลแต่งตั้งให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย ขอจัดตั้งโรงเรียนการนวดไทย อ.หางดง ขอทุน
จาก SIF.จากธนาคารออมสิน และสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) อบรมเรื่อง การนวดไทย, การ
อบ, การประคบ, การตอกเส้น, การย่ำขา ให้แก่ชาวบ้านทั่วไปที่สนใจ

เกี่ยวกับการบำบัดสุขภาพล้านนา

ผู้สัมภาษณ์ : ประวัติความเป็นมาของการแพทย์พื้นบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : คำว่าการแพทย์พื้นบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ พูดย่อยๆเชียงใหม่ก็คือล้านนา
แถบภาคเหนือ มันมีความหลากหลายมากพอสมควรโดยเฉพาะ ดำรับตำราการแพทย์พื้นบ้าน หรือ
ปั๊บสา ไบลาน เมื่อนำมาศึกษาจะพบว่า องค์ความรู้เหล่านี้มีเยอะมาก อย่างตำรับยามีเป็นหมื่น เป็น
แสนตำรับ ลมผืดเดือน ลมพิษ แก่ริษีตีดวงทะวาร โรคขาง เยอะแยะมากมายที่เราหยิบยกมาพัฒนา
ในขณะเดียวกันก็ จะมี การย่ำขา, การตอกเส้น, การเช็ดแกก มีพิธีกรรมต่างๆ การบูชาเทียน, การ
สืบชะตา, ลดเคราะห์ สิ่งต่างๆที่มันเกี่ยวข้องกับโยงโย กับชาวบ้าน เรานำมาพัฒนารวมทั้งตีแผ่ให้สังคม
พบว่าล้านนาเรามีภูมิปัญญาท้องถิ่นอะไรบ้าง เพื่อที่คนรุ่นใหม่ได้สืบทอดต่อไป ตัวอย่างเช่น ถ้าไม่มี
ผมสักคนในอำเภอนี้หมอพื้นบ้านล้านนาคงไม่มีใครได้เกิด ถือว่าตนนั้น เป็นผู้บุกเบิกการแพทย์
พื้นบ้านให้กลับฟื้นขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ผู้สัมภาษณ์ : สถานการณ์ของหมอพื้นบ้านล้านนา กับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มันก็ดีขึ้น รู้สึกว่าองค์กรเอกชนก็ดี การสื่อสารต่างๆ เช่นโทรทัศน์ วิทยุ หรือว่า
องค์กรต่างๆ ได้ให้การสนับสนุน อย่างโทรทัศน์ลงเคทอบทุกวันเรื่อง นวด การใช้สมุนไพร การ
รักษาที่นูน ที่นี้ อย่างนั้นอย่างนี้ อันนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระตุ้น การตื่นตัว ในการที่จะ

ช่วยสนับสนุนให้มีการก่อตั้ง ร่วมกันพัฒนาองค์กรตัวนี้ ผมก็ได้ไปพูดหลายแห่งเรื่อง ต้องมีการร่วมมือกันของทุกๆฝ่าย ไม่ใช่จะทำคนเดียว ต้องช่วยเหลือกัน เพื่อที่จะทำให้เป็นรูปธรรมขึ้นมาได้

ผู้สัมภาษณ์ : การบำบัดสุขภาพแบบล้านนาและการนวดพื้นบ้านล้านนา ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ชนิดใดเหมาะสม ที่จะ นำไปใช้กับ สปาล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : การบำบัดสุขภาพแบบล้านนาประกอบไปด้วย การนวด, การนวดกดจุด, การตอกเส้น, การย่ำขา, การเช็ดแหก และมีพิธีกรรม การนวดไทยก็จะมีหลายรูปแบบ เช่นนวดเชลยศักดิ์ นวดราชสำนัก ส่วนการนวดพื้นบ้านล้านนาก็จะมี การนวดทั่วไป, การนวดกดจุด, การนวดบำบัดด้วยความร้อน(การย่ำขา) โดยมีจุดประสงค์ในการรักษา คือ ความผ่อนคลาย,การเจ็บปวด, แก้ปวดเมื่อย, แก้เคล็ดขัดยอก, แก้ช้ำ, ลดอาการบวม และกรณีเฉพาะ เช่น อัมพฤกษ์, อัมพาต และที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในล้านนาสปาจังหวัดเชียงใหม่ เดิมนั้นมีเกือบทุกอย่าง เริ่มแรกก็จะมี การนวด, ประคบ ต่อมาก็จะมีการตอกเส้น แต่การตอกเส้น, การย่ำขา การย่ำขาบางคนก็ไม่กล้าคิดว่ามันเจ็บ แต่ว่าการตอกเส้น, การย่ำขาก็มีมานานแต่ก็ยังพัฒนาไปไม่ถึง หรือให้ความสนใจกันมากๆ เพราะคิดอยู่ว่า ในอนาคตเราต้องเน้นให้มากๆ เพื่อ เอาย่ำขา, ตอกเส้น, เช็ดแหก เหล่านี้ไปใช้แบบยั่งยืน เป็นต้น

ผู้สัมภาษณ์ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ รูปแบบกิจกรรมการบริการเพื่อสุขภาพล้านนาสปา รูปแบบกิจกรรมจำแนกเป็น 8 ชนิดได้แก่ การนวด, การนวดหน้า, การกดจุด, การขัดผิวกาย, การพอกกาย, วารีบำบัด, ทำเล็บ, บริการพิเศษ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ตัวนี้มันมาจากพวกจีนบ้าง ไต้หวัน, อินเดีย หรือกลุ่มคนชั้นสูง ที่เดินทางไปๆมาๆ ในต่างประเทศมีการนำความรู้ต่างๆ มาผสมผสานเพื่อนำมาให้บริการเป็นรูปแบบต่างๆในสปาเป็นศาสตร์แบบการแพทย์ทางเลือก ถามว่าความเหมาะสมสำหรับรูปแบบการบริการในทุกวันนี้ มันเป็นเรื่องของธุรกิจ แต่ตรงกันข้ามกับความคิดเห็นส่วนตัว ว่ารูปแบบการบริการสุขภาพแบบล้านนา ซึ่งจะมีการนวด, การกดจุด, การตอกเส้น, การเช็ดแหก เราไม่ใช่เชิงธุรกิจ เราจะเป็นเชิงการเรียนรู้, การอนุรักษ์, การพัฒนา แต่ว่าเราจะนำไปใช้ในรูปแบบการดูแลรักษาสุขภาพ ยกตัวอย่างเช่น ในอนาคตจะมี พรบ.การปฏิรูปสุขภาพออกมา เพื่อเป็นฐานใช้รับรองทางกฎหมายให้เรา คนที่ได้รับ การฝึกอบรมของเราก็จะได้ ออกบริการชุมชนบ้าง อยู่ในสถานีนอนมัยบ้าง เปิดคลินิกได้บ้าง ซึ่งมันเป็นการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ดูแลกันเองในสังคมล้านนา อยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียงอย่างนี้ เป็นต้น สนับสนุนให้ชุมชนได้พึ่งพาตนเองได้

ผู้สัมภาษณ์ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ รูปแบบสถานบริการเพื่อสุขภาพล้านนาสปา ในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มีความคิดเห็นสถานที่บริการเพื่อสุขภาพล้านนาสปา เป็นเรื่องเชิงธุรกิจ และยังไม่สัมผัสว่าระบบบริหารจัดการเป็นอย่างไร หรือมีรูปแบบการบริการอย่างไร แต่ถ้าเอาคุณธรรม นำหน้า เอาภูมิปัญญา นำหน้า เอาอุดมการณ์ นำหน้า ไม่ได้แอบแฝงธุรกิจอย่างอื่นก็ไม่ว่ากัน และที่ฝากด้วยว่าขอให้ เป็นเชิงสุขภาพจริง โดยพิจารณาจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ที่เป็น กลุ่มชาวต่างชาติ , และกลุ่มคนชั้นสูงต่างๆ เป็นหลัก

ผู้สัมภาษณ์ : กล่าวขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นไปด้วยดี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบำบัดสุขภาพล้าंना

คำชี้แจง

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการบำบัดสุขภาพล้าंना เปรียบเทียบกับ การบำบัดแบบสปา สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่อง การออกแบบล้าंनाสปา โดยใช้สภาพแวดล้อมทางกายภาพเรือนพื้นถิ่นเชียงใหม่

ส่วนที่ 1. การสัมภาษณ์

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ นามสกุล เพศ วันเดือนปีเกิด อายุ และที่อยู่ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา อาชีพ ที่ทำงาน ตำแหน่ง
- 1.2 ผลงานทางวิชาการ
- 1.3 บทบาททางสังคม

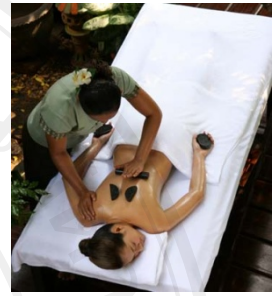
2. เกี่ยวกับการบำบัดสุขภาพล้าंना

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของการแพทย์พื้นบ้านล้าंनाในจังหวัดเชียงใหม่
- 2.2 สถานการณ์ของหมอพื้นบ้านล้าंना กับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- 2.3 การบำบัดสุขภาพแบบล้าंना ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง, ชนิดใดเหมาะสม ที่จะนำไปใช้กับ สปาล้าंना ในจังหวัดเชียงใหม่
- 2.4 การนวดพื้นบ้านล้าंना ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง, ชนิดใดเหมาะสม ที่จะนำไปใช้กับ สปาล้าंना ในจังหวัดเชียงใหม่
- 2.5 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ รูปแบบกิจกรรมการบริการเพื่อสุขภาพล้าंनाสปา ในปัจจุบัน (กิจกรรมจำแนกเป็น 8 ชนิด ได้แก่ การนวด, การนวดหน้า, การกดจุด, การขัดผิว กาย, การพอกกาย, วารีบำบัด, ทำเล็บ, บริการพิเศษ)
- 2.6 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับ รูปแบบสถานบริการเพื่อสุขภาพล้าंनाสปา ในจังหวัดเชียงใหม่

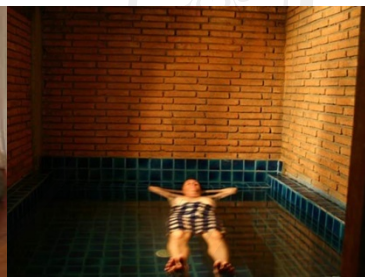
ภาพประกอบรูปแบบกิจกรรมการบริการเพื่อสุขภาพล้านนาสปา

รูปแบบกิจกรรม จำแนกเป็น 8 ชนิด ได้แก่ การนวด, การนวดหน้า, การกดจุด, การขัดผิว
กาย, การพอกกาย, วารีบำบัด, ทำเล็บ, บริการพิเศษ

Lanna Oasis Spa

บ้านสบาย วิลเลจ

Tao Garden

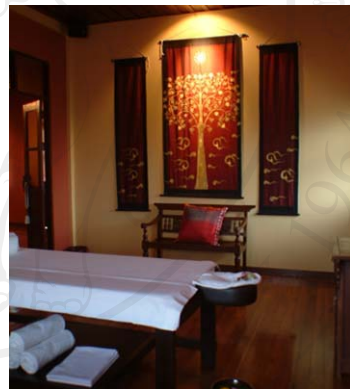

ภาพประกอบรูปแบบสถานบริการเพื่อสุขภาพล้านนาสปา ในจังหวัดเชียงใหม่

The Spa

Lanna Oasis Spa

บ้านสบาย วิลเลจ

ส่วนที่ 2. แบบสอบถาม

กลุ่มงานการแพทย์ พื้นบ้าน	การแพทย์พื้นบ้านล้านนา (การบำบัดสุขภาพแบบล้านนา)			
	หมอพิธีกรรม	หมอนวดพื้นบ้าน หมอกระดูก-หมอ น้ำมันพื้นบ้าน	หมอสมุนไพร	
เชียงใหม่ประเสริฐ (2547)	กลุ่มที่ 1). การ ป้องกันดูแลรักษา สุขภาพด้วย พิธีกรรม หรือ พิธีกรรมบำบัด ได้แก่ กลุ่มคู่มือ และทำนายฤกษ์ยาม กลุ่มขจัดปีศาจ กลุ่มสร้างขวัญ กำลังใจ กลุ่มเจริญ สติและทำใจ กลุ่ม สร้างความร่มเย็น และเป็นสิริมงคล	กลุ่มที่ 2). การ ป้องกันดูแลรักษา สุขภาพด้วยวิธีกาย บำบัด ได้แก่ 1). บีบ เส้น, ตอกเส้น, บีบ เอ็น, เอาเอ็น, คัดดึง 2). เข้าเฟือก 3). ขวากซุย 4). เช็ด 5). แหก 6). ย่ำขาง 7). ตีด้วยก้อน/นมไม้ 8). จอบพีย 9). เหน่น 10). ลั่นม่าน/ บีบม่าน 11). ฝังดิน 12). แขน้ำร้อน-น้ำ เย็น 13). ลาบสาร 14). สับสาร 15). เป่าห้า 16). เช็ดไข่ 17). เทงมือ 18). บ่ง กั้น, เก้าตุ่ม 19). ชูด 20). ปัด 21). เผา เทียน 22). สุมไฟ , สุมควัน 23). ฟัน ด้วยดาบ	กลุ่มที่ 3). การ ป้องกันดูแลรักษา สุขภาพด้วย สมุนไพร หรือ สมุนไพรบำบัด	กลุ่มที่ 4). การ ป้องกันดูแลรักษา สุขภาพด้วยอาหาร การกิน หรืออาหาร บำบัด
มาลี สิทธิเกรียงไกร (2543)	7). การสู่วัณ สะเดาะเคราะห์ 8). การดูหมอ, คู่มือ	3). การย่ำขาง 4). การเช็ดแหก 5). การ ตอกเส้น 6). การต่อ กระดูก, ขวากซุย	1). การใช้สมุนไพร 2). การอบสมุนไพร	

ส่วนที่ 2. แบบสอบถาม

ชื่อ -----นามสกุล-----

ที่อยู่-----

ที่ทำงาน-----

ตำแหน่ง-----

ผลงานทางวิชาการ-----

ความชำนาญพิเศษ-----

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความเหมือน และความแตกต่างทางคุณลักษณะ, คุณสมบัติระหว่าง การบำบัดสุขภาพล้านนากับการบำบัดแบบสปา (เหมือน, ต่าง)

การบำบัดสุขภาพแบบ ล้านนา	วิธีการบำบัดแบบสปา			
	การนวด	การกดจุด	วาริบำบัด	การบริการพิเศษ
การใช้สมุนไพร และการ อบสมุนไพร				
การนวดทั่วไป และการ นวดจุดเส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น				
การนวดบำบัดด้วยความ ร้อน, การเหยียบเหล็กแดง (การช้ำขาง)				

- การวิเคราะห์รายละเอียดพื้นที่ใช้สอยและองค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมฯ (โปรดระบุเป็นข้อๆ)

กิจกรรมการดูแล บำบัดสุขภาพ สำนึก	รายละเอียดพื้นที่ใช้สอยและองค์ประกอบต่างๆของกิจกรรม					
	ตำแหน่ง-ที่ตั้ง	ขนาดพื้นที่	การจัดวาง พื้นที่ใช้สอย	อุปกรณ์	ครุภัณฑ์	สภาพแวดล้อม
การใช้สมุนไพร และการอบ สมุนไพร						
การนวดทั่วไป และการนวดจุด เส้นเอ็น ต่างๆ, การตอกเส้น						
การนวดบำบัดด้วย ความร้อน, การ เหยียบเหล็กแดง (การย่างขา)						

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง

ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อ กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา
และการใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่นเชียงใหม่
สำหรับ การออกแบบล้านนาสถาปัตยกรรม จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อ
กิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนาและการใช้ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือน
พื้นถิ่นเชียงใหม่ สำหรับ การออกแบบล้านนาสถาปัตยกรรม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์
และสรุปผล สำหรับงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทเรื่อง “การออกแบบล้านนาสถาปัตยกรรมโดยใช้
สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่นเชียงใหม่”

จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถาม ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง
เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการออกแบบล้านนาสถาปัตยกรรม ต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- ข้อมูลส่วนตัว
- ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการสุขภาพแบบล้านนา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจ

- ความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา
- ความพึงพอใจเกี่ยวกับที่ว่างทางกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบ
ล้านนา และลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่นเชียงใหม่

ขอขอบคุณในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างสูง
นายชัยทัต พูลสวัสดิ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่องคำตอบ ตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 21 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี ปีขึ้นไป

3. ภูมิลำเนา

จ.เชียงใหม่ กรุงเทพฯ อื่นๆ _____

4. อาชีพ

รับราชการ พนักงานบริษัท ธุรกิจส่วนตัว อื่นๆ _____

5. ท่านเคยใช้บริการสปา เพื่อสุขภาพหรือไม่

เคย ไม่เคย

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการสุขภาพแบบล้านนา

คำชี้แจง กรุณาภาพกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนาแบบต่างๆ ประกอบกับการตอบแบบสอบถามส่วนต่อไปนี้

การตอกเส้น การใช้สมุนไพร การอบสมุนไพร
 การนวดเอาเส้นเอาเอ็น การนวดบำบัดด้วยความร้อน (การย่าง)

6. ท่านเคยได้รับการบริการทางด้านสุขภาพแบบล้านนา เช่น การใช้สมุนไพร, การอบสมุนไพร, การนวดเอาเส้นเอาเอ็น, การตอกเส้น, การนวดบำบัดด้วยความร้อน (การย่าง) หรือไม่

เคย ไม่เคย ไม่แน่ใจ

7. ท่านเคยได้รับการบริการสุขภาพล้านนาแบบใดบ้าง ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การตอกเส้น   การใช้สมุนไพร   การอบสมุนไพร
 การนวดเอาเส้นเอาเอ็น   การนวดบำบัดด้วยความร้อน(การย่างขาง)

2.1 ความพึงพอใจเกี่ยวกับกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา

คำชี้แจง ท่านคิดว่ากิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพล้านนาแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้ แบบใดมีความเหมาะสมสำหรับ การให้บริการหลักแบบล้านนาสปา โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หมายเลข 1-5 เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก (ตอบได้เพียงช่องเดียว)

เหมาะสม	เหมาะสม
น้อยที่สุด	มากที่สุด
1	2
3	4
5	5
☐	☐

1. กิจกรรมการใช้สมุนไพร

เหมาะสม	เหมาะสม
น้อยที่สุด	มากที่สุด
1	2
3	4
5	5
☐	☐

2. กิจกรรมการอบสมุนไพร

3. กิจกรรมการนวดเอาเส้นเอาเอ็น

เหมาะสม	เหมาะสม
น้อยที่สุด	มากที่สุด
1	2
3	4
5	5
☐	☐

4. กิจกรรมการตอกเส้น

เหมาะสม	เหมาะสม
น้อยที่สุด	มากที่สุด
1	2
3	4
5	5
☐	☐

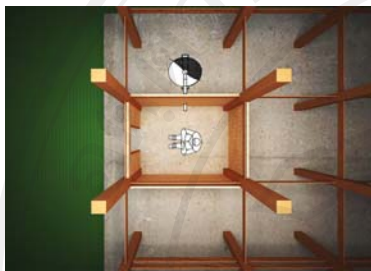
5. กิจกรรมการนวดบำบัดด้วยความร้อน (การย่าง)

เหมาะสม	เหมาะสม
น้อยที่สุด	มากที่สุด
1	2
3	4
5	5
☐	☐

2.2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับที่ว่างทางกิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา และลักษณะ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่นเชียงใหม่

คำชี้แจง ท่านคิดว่ากิจกรรมการดูแลบำบัดสุขภาพแบบล้านนา กับที่ว่างทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่นเชียงใหม่ แบบต่างๆ แบบใดดังต่อไปนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นการออกแบบล้านนาสถาปัตยกรรมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหมายเลข 1-5 เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก (ตอบได้เพียงช่องเดียว)

เหมาะสม
น้อยที่สุด

1 2 3 4 5

1. กิจกรรมการอบสมุนไพรโดยใช้ที่ว่างบริเวณใต้ถุนเรือน

เหมาะสม
น้อยที่สุด

1 2 3 4 5

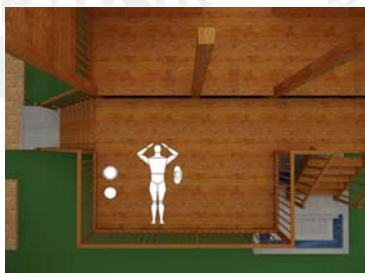
2. กิจกรรมการนวดแบบต่างๆ โดยใช้ที่ว่างบริเวณห้องนอน

เหมาะสม
น้อยที่สุด

1 2 3 4 5

3. กิจกรรมการนวดแบบต่างๆ โดยใช้ที่ว่างบริเวณเดิน (ที่กิ่งเปิดโล่ง)

เหมาะสม
น้อยที่สุด

1 2 3 4 5

4. กิจกรรมการนวดแบบต่างๆ โดยใช้ที่ว่างบริเวณชาน (ที่โล่ง)

7. ท่านมีความพึงพอใจต่อลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ส่วนกิจกรรมการนวดเอาเส้นเอาเอ็น บริเวณห้องนอนของเรือน พื้นถื่นสำหรับการออกแบบบ้านนาสปา จังหวัดเชียงใหม่

เหมาะสม
น้อยที่สุด

เหมาะสม
มากที่สุด

1 2 3 4 5

8. ท่านมีความพึงพอใจต่อลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ส่วนกิจกรรมการนวดแบบอย่างาง บริเวณชานของเรือนพื้นถื่น สำหรับการออกแบบบ้านนาสปา จังหวัดเชียงใหม่

เหมาะสม
น้อยที่สุด

เหมาะสม
มากที่สุด

1 2 3 4 5

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายชัยทัต พูลสวัสดิ์
วัน เดือน ปี เกิด	15 ตุลาคม 2515
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน มงฟอร์ตวิทยาลัย จ.เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2530 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ ปีการศึกษา 2533 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขางานรอง สถาปัตยกรรมภายใน แผนกสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ ปีการศึกษา 2535 สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปประยุกต์ วิชาเอกออกแบบตกแต่งภายใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จ.ปทุมธานี ปีการศึกษา 2537
ทุนการศึกษา	ได้รับทุนศึกษาต่อปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 2536-2537 ได้รับทุนศึกษาต่อปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชชมงคลล้านนา 2547-2548
ประสบการณ์ (ถ้ามี)	
ผลงานวิจัย (ถ้ามี)	